

**TREI CASE REGALE
LA CURTEA LUI
„ALECSANDRI“**

» **La Teatrul Național „Vasile Alecsandri“ din Iași, aceeași poveste de viață s-a repetat de trei ori...**

Citiți reportajul ÎN » PAGINILE 12-13

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

NR. 232 » 13 – 19 iunie 2009 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

**SECRETUL
ADRIANEI**

UN CONCERT BETON

Adriana Babeți

Pentru generația mea betonul nu e doar un substantiv adunat de pe șantier, ci și un superlativ care vrea să spună că lucrurile sînt făcute temeinic, că sînt valabile, de bună calitate.

ÎN » PAGINA 10

ACTORUL TEODOR CORBAN:

Am urlat bine o strofă cu Ceaușescu și mi-au spus: „Ești bun. Poți să dai la teatru“

**Cînd tinerii
plonjează în
Istorie...**

C. Rogozanu

Nu *Istoria critică a literaturii române* mă interesează, cît unele articole apărute despre ea și cîteva nuanțe care îmi dau speranțe și multe altele care mă exasperează. Le-am făcut un inventar.

ÎN » PAGINILE 10-11

**Un nou volum de
Irvine Welsh în
română**

Avanpremieră editorială

Citiți un fragment din cartea *Dacă ți-a plăcut școala, munca o să-ți placă și mai mult* de Irvine Welsh, un volum cu cinci povestiri care ne propun cinci situații de viață imposibile... Traducerea îi aparține lui Ciprian Șiualea.

ÎN » PAGINILE 6-7

Un personaj celebru dintr-un film premiat la Cannes le explică telespectatorilor cum stă treaba cu Platon și cu mitul peșterii. Teodor Corban riscă să intre în memoria colectivă drept cetățeanul Jderescu, proprietar de televiziune, care se chinuie să afle dacă a fost sau n-a fost revoluție la Vaslui.

Citiți interviul realizat de Alex Savitescu ÎN » PAGINILE 8-9

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Delete

Lucian Dan Teodorovici

Textul pentru numărul curent ar fi trebuit să fie despre strategia pentru prezidențiale. Am început să scriu despre Traian Băsescu, pe care unii îl văd greșind când îl identifică public pe Mircea Geoană drept principal oponent la alegerile din toamnă. Am apucat să-i contrazic pe aceștia, afirmând că Băsescu o face intenționat, preferând să se lupte cu șeful PSD în turul al doilea, decît cu Crin Antonescu. Și chiar mi-am justificat afirmația prin faptul că, avîndu-l pe Antonescu în confruntare cu actualul președinte, electoralul PSD-ului îi va da primului votul, pe cînd electoralul PNL-ului, în ciuda conexiunilor recente liberalo-social-democrate, ori va sta acasă, ori va vota într-o proporție măcar egală cu Geoană și cu Băsescu. La un calcul fie și superficial, reieșea deci că e mult mai convenabil

pentru președintele României ca în turul al doilea să se bată cu președintele PSD.

Am scris asta, apoi am ajuns la concluzia textului. Una pe care o voiam plină de miez. Iar în timpul petrecut în căutarea acestui miez serios, am realizat cît de inutil, ba chiar caraghios este să vii în momentul de față cu analiza sau, accept, pseudoanaliza unor întîmplări ce se vor produce peste aproape jumătate de an. Mai mult, mi-a venit brusc să rid cînd mi-am dat seama că eu însumi practic un joc artificial, încercînd să mă conving pe mine și pe voi că oamenii aștia chiar fac strategii politice complexe, analizează și se autoanalizează, cu alte cuvinte că tratează lucrurile serios, ca și cum ar fi politicieni veritabili. Mi-a venit să rid, așa că am dat rapid *delete*. Un *delete* care să facă loc altui text. Neserios. Superficial. Pamfletăresc. Disprețuitor. Perfect acceptabil în condițiile date.

» Ne-am putut lămuri, dacă n-am făcut-o pînă acum, cît de mizerabilă e lumea noastră politică. Am putut vedea că aia pe numele cărora punem ștampila sînt, într-o majoritate covârșitoare, niște personaje ridicole, cu un univers limitat la propriul interes imediat, cu un comportament de țepuitori care se-nvîrt zilnic în căutarea soluțiilor pentru a mai păcăli, pentru a mai da un tun, nimic altceva. Absolut nimic altceva. Niște oameni care și-au făcut o încrengătură de relații, de cumetrii, fără viziune de ansamblu, înghesuți în regulile propriului joc, fără pic de onoare sau de rușine.

Căci condițiile date sînt acestea: fie și numai în ultimele zile, care au cuprins panarama numită alegeri europarlamentare și urmările ei, ne-am putut lămuri, dacă n-am făcut-o pînă acum, cît de mizerabilă e lumea noastră politică. Am putut vedea că aia pe numele cărora punem ștampila sînt, într-o majoritate covârșitoare, niște personaje ridicole, cu un univers limitat la propriul interes imediat, cu un comportament de țepuitori care se-nvîrt zilnic în căutarea soluțiilor

pentru a mai păcăli, pentru a mai da un tun, nimic altceva. Absolut nimic altceva. Niște oameni care și-au făcut o încrengătură de relații, de cumetrii, fără viziune de ansamblu, înghesuți în regulile propriului joc, fără pic de onoare sau de rușine. Aștia ne sînt politicienii, indiferent de „culoarea” lor.

Niște circari? Așa am spus de multe ori. Am greșit. I-am jignit pe circarii adevărați. În arenă, aceștia nu vor să ne păcălească, ci să ne ofere un spectacol cinstit, conform pre-

tului biletelor. Iar în afara arenei, sînt oameni ca noi toți. Politicienii n-au nici o legătură cu circul. Pentru că modul lor de viață e falsitatea, iar noi, în fața lor, sîntem doar o masă fără chipuri, un fel de aparat producător de justificări pentru șmecheriile lor. Asta am devenit, așa ne tratează, iar în rest ne arată, într-o totală demență și insensibilitate, posteriorul.

Băsescu se duce în Irak și Afganistan, chiar înainte de alegeri, promițînd bani și hăhăind în fața unor oameni în uniformă care sînt zilnic în pericol de moarte, doar-doar ne mai prostește un pic pe noi, cei din țară, că e mare patriot, asociindu-și imaginea cu cea a armatei. Geoană, în replică, se umple de ridicol, găsînd în fine un rost acțiunii sale sperate de a ocupa un loc de vicepreședinte în CSAT – iar rostul e să folosească acest loc în scopuri la fel de electorale, dispensîndu-se de el în zi de alegeri, cu o șmecherie populistă pe care aș fi îngiț-o poate mai ușor dacă nu o afișa la citeva zile după moartea tatălui său. Crin Antonescu, speranța unora care visează *altfel*, vine în seara alegerilor și se poartă *exact la fel*, împroșcînd cu noroi presa, institutele de sondare, găsînd vinovați pe unde vrei și pe unde nu vrei pentru înfrîngerea

PNL. Mai mult, devenind aproape isteric în a acuza furtul alegerilor, arătîndu-se demn urmaș, în acest sens, al lui Vadim Tudor.

Și dacă ar fi numai cei trei! Dar cine poate să-l uite pe dăntuitorul Boc, cel care și-a trîntit imberbăciula pe podeaua de dans, imitînd, sub orice critică, gestul unui bărbat? Cine a reușit să nu disprețuiască zîmbetul aceluiași inconștient cînd se simțea victorios cîștigînd aproape o treime din voturile unui sfert de electorat? Cine a mai putut s-o asculte pe această EBĂ năucă laudîndu-se, la „Nașul”, că de-acum vor fi doi Băsești pe scena politică, dintre care unul, ea însăși, afirmă cu seninătate că are minte odihnită? Cine mai are chef de politică, de principii, de speranțe, cînd citește în „Jurnalul național” cum o membră a Biroului Electoral Central, ăla de-ar fi trebuit să se ocupe cu analiza contestațiilor privind neregulile din timpul alegerilor, participă la un zaiafet în cinstea victoriei acestei EBE mult prea pomenite în ultima vreme?

Cine mai are chef să fie serios? Cine mai are chef să meargă la vot? Cine mai are chef de ei? Din păcate, în ce-i privește, tasta *delete* nu funcționează...

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPȚI

După euroalegeri

Radu Pavel Gheo

Au trecut alegerile europarlamentare și, în mare măsură, și polemicile pe care le-au stîrnit. Bănuiesc că în vreo lună vor fi uitate aproape complet – și euroalegerile, și polemicile. Așa ar și trebui, fiindcă turul de scrutin din 7 iunie a fost unul absolut normal, poate printre cele mai normale din România ultimilor ani.

Campania electorală a fost destul de ștearsă: fără scandaluri, fără mult interes și fără cine știe ce teme. A demarat lent, după cum am văzut pe panourile electorale de pe străzile Timișoarei. În prima săptămîină de campanie abia dacă apăruseră unul sau două afișe. Cred că liberalii au fost cei dinții care și-au etalat candidații. Cei de la PSD i-au urmat. În schimb, singurul partid care a plasat pliante în cutia mea poștală a fost PDL. Pe ansamblu însă nici alegătorii, nici aleșii nu s-au zbatut așa cum ar fi făcut-o dacă erau în joc posturile (mult mai rîvnite) din Parlamentul României. Imaginea rezultată a fost, pînă la urmă, una mai „europeană”, mai puțin balcanică decît eram obișnuit la alegerile din România.

În ceea ce privește rezultatele, iarăși nu cred că ar fi motive de surpriză. Era evident că PSD și PDL se vor bate pentru întîietate și că vor fi aproximativ la egali-

tate. Ca de obicei, absenteeismul a fost mai ridicat în județele mai prospere și în București, iar județele cele mai sărace au avut o prezență mai bună. Tot ca de obicei, printre cele mai harnice județe au intrat cele din zonele sărace din Oltenia, Muntenia și Moldova, fiefuri tradiționale ale PSD-ului – de unde și scorul mai ridicat al acestui partid. Constanța tradițională a alegătorilor de etnie maghiară, pe fondul unui absenteeism ridicat al celorlalți cetățeni, i-a adus UDMR-ului un procentaj mai mare decît cel pe care îl are în mod normal, dar nici asta nu se poate numi o surpriză.

M-au amuzat lamentațiile pe tema lipsei de interes a românilor față de alegerile europarlamentare. E adevărat că România s-a numărat printre țările cu cea mai redusă prezență la vot din întreaga Europă. Dar asta doar teoretic. Practic, lucrurile sînt un pic diferite. România are în continuare în jur de unu-două milioane de cetățeni în afara granițelor și pînă acum nici un guvern nu a fost în stare (sau nu a dorit) să le asigure condiții decente de vot. Nu-i văd pe căpșunarii sau constructorii din nu știu ce orașel spaniol deplasîndu-se pînă în Madrid ori Barcelona doar ca să voteze niște nume pentru Parlamentul European. Prin urmare, procentajul real ar trebui calculat în

funcție de românii din țară și bănuiesc că ar fi mai mare de 30%. La fel stau lucrurile și în cazul altei țări cu prezență teoretică redusă la vot: Polonia.

În plus, atunci cînd turul de scrutin se nimerește în duminica dintr-un weekend foarte lung, cu trei zile libere (fiindcă și ziua de luni, sărbătoare legală, a fost liberă), e greu să crezi că oamenii vor renunța la plăcerea unei minivacanțe doar din spirit civic.

Multe discuții s-au consumat și pe tema victoriei repurtate de Elena Băsescu din postura de candidat independent. S-a spus că a fost susținută de PDL (cu ordin de sus), ceea ce probabil că e adevărat, măcar într-o oarecare măsură. S-a mai spus și că și-a cîștigat voturile fiindcă e fiica președintelui Băsescu – ceea ce e iarăși adevărat. Dar nu e tocmai suficient pentru o sumă de voturi care se ridică la aproape o treime din tot ce-a cucerit un partid istoric precum PNL. Faptul că a fost votată în general de tineri cu studii medii dovedește că a avut un public-țintă bine ales. Poate că același lucru l-ar fi reușit, într-o măsură mai mare sau mai mică, și un alt candidat independent de aceeași factură, care să se adreseze aceluiași public. România e plină de tineri neafiliați nici unui curent politic, sătui de partide, dornici de distracții și neinteresați de doctrine. Aici e, cum se zice, o piine de mîncat.

Așadar, zic eu, totul normal, bine și frumos. Circul vine la toamnă, la prezidențiale.

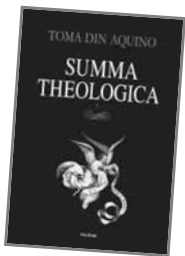
SUPLIMENTUL LUI JUP

LANSĂRI LA BOOKFEST 2009

17-21 IUNIE

EDITURA POLIROM

JOI, 18 IUNIE

12.00: Joseph Weiler, *Constituția Europei*

Prezintă: Iulia Motoc, George Maior, Horațiu Radu, Cătălin Avramescu, Adrian Șerban

13.00: Toma din Aquino, *Summa theologica*, volumul I

Prezintă: Wilhelm Tauwinkl, Adrian Șerban

15.30: Marta Petreu, *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian*

Prezintă: Nicolae Manolescu, Ion Bogdan Lefter, Adrian Șerban

16.30: Daniela Zeca-Buzura, *Veridic. Virtual. Ludic. Efectul de real al televiziunii*

Prezintă: Simona Sora, Mihai Coman, Cristian Tabără, Luca Niculescu, Adrian Șerban

17.00: Mihai Găinușă, *Povestiri mortale* (ședință de autografe)

VINERI, 19 IUNIE

13.00: Daniel Dăianu, *Capitalismul încotro? Criza economică, mersul ideilor, instituții*

Prezintă: Emil Hurezeanu, Cristian Părvulescu, Ilie Șerbănescu, Adrian Șerban

14.00: Gheorghe Teodorescu (coord.), *Alegeri 2008*, volumul I (*Campanii, lideri și sondaje*) și volumul al II-lea (*Continuitate și schimbare*)

Prezintă: Emil Hurezeanu, Jan Sadlak, Viorel Hrebenciuc, Adrian Șerban

14.30: Iordan Gheorghe Bărbulescu, Daniela Răpan, *Dicționar explicativ trilingv al Uniunii Europene. Trilingual Dictionary of the European Union. Dictionnaire explicatif trilingue de l'Union européenne*

Prezintă: Mihaela Miroiu, Cristian Părvulescu, Adrian Șerban

16.30: Cristina Coman, *Comunicarea de criză. Tehnici și strategii*

Prezintă: Cristina Coman, Sorana Savu, Adriana Săftoiu, Gabriel Pâslaru, Silvia Bucur, Adrian Șerban

Locație: în spațiul de lansări al Tîrgului (lansare-dezbateri) – Sala Agora, Pavilionul 16

18.00: Corina Sabău, *Blocul 29, apartamentul 1*

Prezintă: Bianca Burța-Cernat, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici

SÎMBĂȚĂ, 20 IUNIE

11.30: Tudor Caranfil, *Istoria cinematografului în capodopere. Vîrstele peliculei*, volumul I. *De la „Stropitorul stropit” la*

„Rapacitate” (1895-1924)

Prezintă: Irina Margareta Nistor, Mihai Fulger, Adrian Șerban

12.00: Principele Radu în dialog cu Nicolae Drăgușin, *Altfel*

Prezintă: Alțea Sa Regală Principele Radu al României, Nicolae Drăgușin, Andrei Brezianu, Adrian Șerban

Locație: în spațiul de lansări al Tîrgului – Sala Agora, Pavilionul 16

12.00: Traduceri „la zi”: cele mai recente volume ale unor scriitori extrem de îndrăgiți de cititorii români: Salman Rushdie – *Seducătoarea din Florența*, Philip Roth – *Indignare*, Kazuo Ishiguro – *Nocturne: cinci povești de muzică și amurg*, J.M.G. Le Clézio – *Ritornela foamei*, Tracy Chevalier – *Simetria de temut*

Prezintă: Florin Iaru, Iulian Vrabete (Holograf), Ileana Cantunari, Mihaela Spineanu, Bogdan-Alexandru Stănescu

12.30: De 2 x Kerouac inedit: *Vagabonzii Dharma* și cartea-eveniment *Și hipopotamii au fierț în bazinul lor* de Jack Kerouac și William Burroughs

Prezintă: Andrei Gheorghe, Dan Sociu, Ciprian Șulea, Oana Boca

13.00: Adam Michnik, *Mărturisirile unui disident convertit*

Prezintă: Jaroslav Godun, Vladimir Tismăneanu, Silviu Lupescu

14.00: George Bălăiță, *Opere I. Lumea în două zile*

Prezintă: Eugen Negrici, Gabriel Dimisianu, Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache

14.30: Bogdan Dumitrescu, *SMS*

Prezintă: Eugen Negrici, Lucian Dan Teodorovici

15.00: Florin Lăzărescu, *Lampa cu căciulă*

Prezintă: Marius Chivu, Lucian Dan Teodorovici

16.00: Traducere în premieră din opera lui Vladimir Nabokov: *Disperare*

Prezintă: Veronica Niculescu, Ovidiu Șimonca, Bogdan-Alexandru Stănescu

16.30: Trei maeștri ai undergroundului, trei traduceri în premieră:

Chuck Palahniuk – *Rant*, Will Self – *Mărețele maimuțe și*

J.G. Ballard – *Noapți de cocaină*

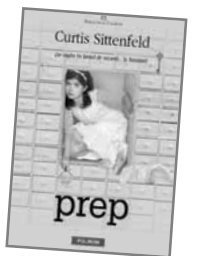
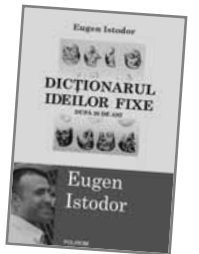
Prezintă: Costi Rogozanu, Marius Chivu, Iulia Popovici, Bogdan-Alexandru Stănescu

17.30: Eugen Istodor, *Dicționarul ideilor fixe. După 20 de ani*

Prezintă: Emil Hurezeanu, Vintilă Mihăilescu, Florin Iaru, Doru Bușcu, Adrian Șerban

18.00: *De veghe în lanul de secară... la feminin: prep* de Curtis Sittenfeld

Prezintă: Elena Vlădăreanu, Oana Boca

JOI, 18 IUNIE

ora 15.00: Mariana Șora, *Două jurnale față în față*

Prezintă: Lia Ghimpu, Cornel Ungureanu

ora 16.00: Ioan Pinteș, *Casa teslarului*

Prezintă: Sorin Mărculescu, Mihai Șora, Ovidiu Nimigean

VINERI, 19 IUNIE

ora 15.00: Radu Țuculescu, *Stalin, cu sapa-nainte*

Prezintă: Bianca Burța-Cernat, Paul Cernat și Ion Bogdan Lefter

ora 15.30: Radu Aldulescu, *Proorocii Ierusalimului*

Prezintă: Paul Cernat, Bogdan-Alexandru Stănescu

ora 16.00: Florin Manolescu, *Mentaliștii*

Prezintă: Tania Radu, Carmen Mușat, Daniel Cristea-Enache

ora 16.30: Dan Perșa, *Cărțile vieții*

Prezintă: Tudorel Urian, Octavian Soviany, Daniel Cristea-Enache

ora 17.00: Dragoș Voicu, *Coadă*

Prezintă: Bianca Burța-Cernat, Daniel Cristea-Enache

ora 17.30: Stoian G. Bogdan, *Chipurile*

Prezintă: Alexandru Matei, Cosmin Ciotloș, Daniel Cristea-Enache

SÎMBĂȚĂ, 20 IUNIE

ora 17.00: Șerban Anghene, *Viața unui șef de departament*

povestită de fiul său Superman

Prezintă: Radu Aldulescu, Alex. Ștefănescu, Daniel Cristea-Enache

www.cartearomaneasca.ro

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Evenimentele vor avea loc la standul de lansări al editurilor Polirom [i Cartea Românească] (Hala 14, stand 5)

AL TREILEA EVENIMENT TEATRAL DIN EUROPA DUPĂ AVIGNON ȘI EDINBURGH

FITS 2009 a adus înapoi atmosfera Capitalei Culturale

Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, ediția a XVI-a, 28 mai – 7 iunie, „InOvații”. Continui jurnalul de festival, atât de subiectiv – cum altfel?

Veronica D. Niculescu

Ziua 7 – miercuri, 3 iunie *Scorpionul*

Conferința de dimineață prilejuește una dintre cele mai emoționante întâlniri, cu scriitorul turc Eşber Yagmurdereli, activist pentru drepturile omului, nevăzător. A militat ani de-a rândul pentru

drepturile minorității kurde. Povestește cum a stat 14 ani în închisoare. A fost eliberat în 1991, a început din nou activitatea sa și a fost din nou arestat, în 1997. „După anul 2000, Turcia și-a schimbat legile, în conformitate cu cele ale UE. Am fost eliberat”, povestește scriitorul.

În 1997, Teatrul de Arte din Ankara a produs piesa sa *Scorpionul*, care descrie cinci zile pe care Yagmurdereli le-a petrecut cu un prizonier care a fost spânzurat în 1982. La Sibiu, *Scorpionul*, spectacol-lectură, s-a ținut la Biblioteca Humanitas. Este o poveste autobiografică, despre ultimele zile din viața unui condamnat la moarte, un deținut cu care scriitorul împărțea celula, care avea alte orientări politice și încercase la un moment dat să îl omoare. „Dar în ultimele zile ne-am împrietenit, visam împreună, am trimis chiar articole la ziare, încercând să îl salvez. În ultima zi, a cincea, l-au

duș la spânzurațoare. *Scorpionul* s-a jucat în Turcia timp de trei ani, în mai mult de o mie de reprezentații. Am fost foarte emoționat și prima oară când am asistat la o reprezentație, și acum, tot ca prima oară”, povestește Eşber Yagmurdereli.

Ziua 8 – joi, 4 iunie *Ziua Omului pernă*

Aseară am ratat intrarea la *Love Factory*, cu trupa Teatrului Național „Radu Stanca” din Sibiu. Am reușit însă să intru la *Studiul asupra Medeei*, în regia lui Antonio Latella, cu Teatro Stabile dell’Umbria, din Italia. Incredibil, mai erau bilete la intrare. Sala de la Sindicate, plină ochi. Din nou, celebritățile teatrului în public. Durează pînă după 1 noaptea. A doua zi, Medeea e pe buzele tuturor, dar nu regăsesc încântarea cu care se vorbea despre *Livada de vișini*, ci mai degrabă uimire, reverență în fața forței celor trei tablouri pictate cu carne vie, un dans răscolitor al trupurilor nude.

Conferința se anunță delicioasă: sînt așteptați Andriy Zholdak și Radu Afrim.

Radu Afrim povestește despre *Omul pernă*, care se va juca diseară. Este un spectacol violent, poetic, emoționant. Unii critici nu au văzut decît violența din text. Alții însă au perceput frumusețea, poezia, emoția. „Am avut o traducere literară excelentă. N-am avut de făcut decît să introduc niște inserții din presa senzațională de la noi, care se potrivesc perfect în piesă”, spune regizorul. La drum a pornit din simpatia pentru un personaj – copilul: „Mi-e drag să simpatizez cu un personaj. Îmi ajunge ca punct de plecare pentru o piesă”.

Anunță că în 2011 o să ia o pauză de un an. Vorbește despre autorii care acceptă transformarea textului, despre „nesimțirea” celor care dau indicații regizorale

stricte și nu acceptă intervenția firească a regizorului. Visează la texte proprii, unde nimeni nu-i va putea interzice nimic. „Îmi trebuie o curățare de tot ce am făcut. Trebuie să îți iei timp, să scrii ideile. Acum mă duc la directorul de teatru cu textul scris al autorului. Atunci o să mă duc cu ce scriu eu. Voi scăpa de criticii care spun: «De ce îți veși obsesile pe Cehov?». O să fie visele mele”.

Moderatorul Octavian Saiu îi sugerează cu umor să își facă, atunci, și propria trupă. Afrim mărturisește rîzînd că are deja o listă cu 20 de artiști, preferații săi din diferite teatre. Acum lucrează, la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, la piesa *Herr Paul*, unde colaborează iarăși cu actorul Cezar Antal, deosebit de talentat. Urmează anul acesta și anul viitor montări la Braïla, Iași, Sibiu.

Din păcate, constatăm apoi că Andriy Zholdak și-a pierdut răbdarea și a plecat fără o vorbă.

Constantin Chiriac lansează cartea *Poezia ca spectacol*. Urmează alte evenimente. Triplă lansare a volumelor de teatru de la Editura Cartea Românească: Saviana Stănescu, cu *Aurolac blues și alte texte scurte*, Cristina Modreanu cu *Casa dinăuntru* și Iulia Popovici cu *Un teatru la marginea drumului*. Sînt prezenți George Banu, Matei Vișniec. În foaierea teatrului, Octavian Saiu strînge un public numeros și select la lansarea volumului *În căutarea spațiului pierdut*, publicat la Nemira. Îi are alături pe Ludmila Patlanjoglu, Ion Bogdan Lefter, Radu Afrim și Constantin Chiriac. Volumul apărut la Nemira este dedicat de autor „celor trei regizori pe care nici un alt festival nu i-a mai putut aduna la un loc: Victor Ioan Frunză, Radu Afrim, Silviu Purcărete”.

În stradă, la soare, festival pentru popor – jonglerii pe terasa magazinului

Dumbrava, și *Marchiza de aur* pe bulevardul Bălcescu, spre deliciul copiilor.

Seara se încheie cu *Omul pernă*, care îmi răscolește năucitor subiectivul top personal, ajungînd drept în vîrf, alături de *Livada de vișini*. Un spectacol fantastic, răscolitor. Nu, sigur că a vorbi despre violențe nu înseamnă violență. Înseamnă aplecare spre cel slab. *Omul pernă*, de Martin McDonagh, pus în scenă cu trupa Teatrului Dramatic „Maria Filotti” din Braïla, este un puzzle de povești, fiecare din ele un poem. Radu Afrim amestecă prin sacul cu povești cu miini inteligente și așază totul pe podeaua scenei într-un model precis, ce se dezvăluie pe parcursul a două ore. Sala e plină, se stă și în picioare, se aplaudă cu sentimentul că aplauzele sînt un gest insuficient.

Ziua 9 – vineri, 5 iunie *Întîlnirea cu Purcărete*

Dimineața se lansează *Antologia de texte 2009*, cu piesele prezentate în secțiunea spectacolelor-lectură.

Radu Alexandru Nica, revenit de la Chicago, unde a montat *Caii la fereastră*, de Matei Vișniec, la Trap Door Theatre, face mărturisiri uluitoare: condițiile materiale în care a lucrat în America sînt mai precare decît cele din România. Spectacolul a fost foarte bine primit în Chicago, unde s-a jucat în martie și aprilie. La Sibiu, se joacă diseară, la Cetatea Cisnădioara.

„În America am lucrat în condiții materiale mai precare decît am ocazia să o fac la Sibiu. Pentru mine, a fost o lecție de viață. Știu că voi contraria pe multă lume spunînd asta, însă în România teatrul este foarte bine sprijinit. Ne tot plîngem, dar e fals, sînt extrem de mulți bani care intră în teatru, mai ales pentru o țară săracă, așa cum este România”, spune

Omul pernă în regia lui Radu Afrim

„Era s-aveți o scamă!”

Realizatorul de emisiuni sport și-a găsit vocația de chelner. Aproape fără excepție, gazdele emisiunilor de specialitate se manifestă ca niște ospătari de ocazie. E aproape inexplicabilă atitudinea umilă pe care o au aceștia în fața conducătorilor din fotbal, din moment ce mulți dintre ei dovedesc fără prea multe efort că au intelectul mult mai dezvoltat decît cel al proprietarilor de echipe.

Un moment de un rar

penibil s-a derulat miercuri seara, atunci cînd Unirea Urziceni a cîștigat Liga I. Pe ecranul televizorului se derulau imagini de după meciul cu Steaua, cu jucătorii campioanei pe podiumul de premiere, avînd medaliile la gît și trofeul în mijlocul lor. Pe GSP TV, momentul festiv era dublat de o discuție între realizatorul Radu Naum și Vasile Turcu, acționarul lui Dinamo. În același timp, pe Sport.ro, Valentin Moraru

vorbea cu patronul Stelei, Gigi Becali. Să nu care cumva să credeți că interviurile live erau legate de Unirea Urziceni! Nu, domnul Turcu bolborosea ceva despre eșecul lui Dinamo, ofica sa permanentă, m-ați înțeles, domnu Naum. Nu, domnul Becali lătra pe tema viitorului de aur al Stelei, că prezentul nu mai contează, că va veni antrenor un italian, bă băiatule, încă nu am semnat nimic.

E un eveniment fenomenal atunci cînd un club de talia Unirii Urziceni cîștigă un campionat de fotbal. O echipă patronată de un individ ale cărui trăsături nu aspiră la statutul de mutră publică, pentru că manifestările sale de discreție îl aruncă într-o onorabilă antiteză cu domni Turcu și Becali. Un moment de acest gen, pe care fotbalul românesc ni-l oferă absolut accidental, merita tratat cu toată considerația. Probabil,

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

nouă televiziuni din zece, dintre cele imune la becalită și turcită, ar fi lăsat imaginile să se deruleze fără nici un fel de comentariu. Ar fi fost o formă de respect pe care ar fi trebuit s-o arate celor care nu urlă, nu zbiară, nu înjură, nu hăhăie și, în general, nu vorbesc aiurea atunci cînd au de muncit la ceva.

E ciudat cum un domn ca Radu Naum, pe care mulți dintre iubitorii de sport îl știu ca un excelent

comentator, se complăce în a le zîmbi fals acestor apariții cacofonice de pe scena publică. Dar nimic nu te mai miră, atunci cînd trei sferturi dintre realizatorii TV se poartă cu invitații lor ca în bancul cu „era s-aveți o scamă!”. Să îi ascuți pe Vasile Turcu și pe Gigi Becali, suprapuși cu momentele de sportivitate adevărate, e ca și cum ai pune pe ritmuri de manea un album de Beatles.

» Spre miezul nopții, Piața Mare sărbătorește finalul festivalului cu *Voyages des Aquareves*.

regizorul sibian. Moderatorul Octavian Saiu, venit din Noua Zeelandă în fiecare an pentru a coordona dialogurile festivalului, confirmă această situație, cu mențiunea că este vorba despre teatrele bugetare.

„M-am reîntors la a face teatru cu o masă și trei scaune, ca în facultate. Mi-am dat seama că nu trebuie pierdută atita energie pentru a obține bugete, ci trebuie să te concentrezi pe ceea ce este important: actorul”, spune Radu Alexandru Nica.

Pregătește *Breaking the Waves* – o provocare, date fiind binecunoscutul film al lui Lars von Trier și interpretarea magnifică a lui Emily Watson. Premiera, la toamnă.

Întâlnirea cu Silviu Purcărete face Centrul Habitus neîncăpător. Se stă în picioare, se ascultă. Regizorul povestește, descusut cu abilitate de Octavian Saiu, despre continuitatea simbolică, despre acele lucruri care oricărui artist li se întâmplă în mod natural, fie că e pictor, muzician. Despre cazuri de auto-citare voită. Există în *Faust* imagini din *Metamorfoze* – și nu invers! –, niște „arătări” care au simțit nevoia să se dezvolte. Dacă *Faust și Uriașii munților* respectă textul original, cu operații minore, *Metamorfoze* este „rezultatul unei etape de lucru, putea continua la nesfârșit”. Ca și *Cumnată lui Pantagruel*, tot o rudă indirectă a textului.

Pe parcurs, Silviu Purcărete face adevărate confesiuni. Despre împlinire. „Sigur că sînt bucurii, dar nu au niciodată dimensiuni de artizană. În general, cînd termin un spectacol am un sentiment de plictis și dezamăgire. De refuz, de plictiseală, de nemulțumire. E ca în cazul lăuzelor, e o boală. După aceea trece, devin mai obiectiv. Ca la *Faust*. Bucuria e atunci cînd lumea cumpără bilete. Cînd e un spectacol care merge, atunci e plăcut”.

Regrete. „Mi-ar fi plăcut să fiu artist plastic. Să fiu un pictor prin secolul al XVI-lea, al XVII-lea.” Alt regret – că nu a făcut filmul promis în festivalul trecut. „Sper să îl fac anul ăsta, altfel nu-l mai fac niciodată.” De ce film? „Nu ajunge teatrul. Filmul are un limbaj prin care aș putea să spun...”

I-a venit vreodată să se sinucidă după revederea unui spectacol, la mult timp de la producere? Da, spune categoric. S-a

întîmplat cu *Phedra*, produs la Craiova, revăzut după mulți ani în care stătuse în străinătate. „A fost cumplit, pentru că între timp s-au schimbat actorii, unii actori muriseră... Era un cor care, la fel, fusese decimat.” Fuseseră înlocuiri, iar nou veniții erau „antrenați” de cei vechi doar cu indemnul „Țin-te după mine!”.

Seara, sub un cer senin, printre jongleri și statui vii, pornesc spre două spectacole: *Femeia țintă și cei zece amanți* și *Woyzeck*. Cel dintîi, bazat pe un text de Matei Vișniec, în regia lui Claire Dancoisne, este o producție a Teatrului Național „Radu Stanca” din Sibiu. Bucură prin scenografia bogată, prin jocul măștilor. Surpriza la final, cînd din spatele măștilor apar doar trei actori. Diana Fulezan, Cristina Ragoș și Ciprian Scurtea însuflețiseră, de fapt, toate personajele. Povestea durează o oră și am senzația că prea repede m-am trezit înapoi în stradă. Pierd vremea pînă vin autobuzele speciale în fața teatrului, pentru a merge la Simerom, unde se va juca *Woyzeck*, în regia lui Andriy Zholdak, cu artiștii de la Agency Culture-Europe, Ucraina.

Despre *Woyzeck*, Zholdak declară: „Spectacolul are două părți: una vorbește despre situația din Ucraina, așa cum o simt, iar a doua este un *Woyzeck*, văzut în viitor, pe o stație cosmică. Am montat un *Woyzeck* intergalactic” și „Eu caut marea emoție, dincolo de șocuri, dar nu toată lumea poate să înțeleagă”. Dacă *Viața cu un idiot* mă fermeca, de aici am plecat ușor dezamăgită. Zholdak folosește o scenografie și un tip de montare mult prea asemănătoare cu cele din *Viața cu un idiot*. Din păcate, de această dată cred că lipsește ceva esențial: lipsesc momentele

Woyzeck în regia lui Andriy Zholdak

angelice care înălțau *Viața cu un idiot*. Lipsește emoția. Dacă aceasta trebuia să fie dincolo de șocuri, eu am ratat chiar șocurile. Agresată doar de volumul sonorului, aș fi vrut să fiu agresată de poveste, eram dispusă la orice. Îngerii însă n-au poposit în hala de la Simerom. Încă zăbovesc în poveștile *Omului pernă*. O poveste bună este o poveste peste care trec tancuri de alte povești, iar ea își rămîne vie în suflet.

Ziua 10 – sîmbătă, 6 iunie
Faust la Edinburgh

Dimineață de conferințe. Spectacolul *Faust*, în regia lui Silviu Purcărete, produs la Sibiu, va participa în august la Festivalul Internațional de la Edinburgh. *Faust* va fi unul dintre pilonii festivalului, spune Jonathan Mills, directorul festivalului din Edinburgh. Alături de el, participă la conferință Theodor Paleologu, ministrul Culturii, Horia-Roman Patapievic, președintele Institutului Cultural Român, și Raluca Turcan, deputat de Sibiu.

„*Faust* este un spectacol uriaș, greu de transportat. Se fac eforturi mari pentru a face posibilă participarea la Festivalul

Internațional de la Edinburgh. Total costă 2,1 milioane de euro. Partea engleză contribuie cu 1,5 milioane, deci nouă ne revin 600.000 de euro”, spune Constantin Chiriac. Din aceștia, 300.000 au fost deja asigurați de Ministerul Culturii. „Sînt atît de încîntat de ce am văzut în festivalul de la Sibiu, încît mă aveți aliat total”, spune Theodor Paleologu.

„Teatrul «Radu Stanca» e un fenomen. Un fenomen cultural, social și civilizațional”, e de părere Horia-Roman Patapievic, care anunță că ICR Londra este deja implicat în susținerea logistică a evenimentului de la Edinburgh. Jonathan Mills vorbește la superlativ despre Sibiu: „Ați făcut lucruri extraordinare în ultima vreme, care au produs mirare în Europa”.

Profitînd de prezența atîtor oameni din lumea teatrului la conferința finală a festivalului, George Banu atacă și o altă problemă – cea a jucării operelor lui Eugen Ionescu în limba română: „Ionescu aparține în mod egal și Franței, și României. România este acum penalizată. Mi se pare foarte injust și lipsit de curaj omul de teatru român, care nu reușește să se alieze, să scrie o scrisoare oficială lui Marie-France Ionesco. O poziție unică,

oficială, a lumii teatrale”. George Banu a propus să nu se ia o poziție umilă, ci o declarație hotărîtă.

Seara, vrea în *Uriașii munților*. Piesa, regizată de Silviu Purcărete cu artiștii Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, mi s-a părut grozav de potrivită pentru un final de festival. Magul Cotrone și Contesa Ilse spun o poveste despre visul poetului, imaginarul *viu*, ospățul fanteziei, dăruirea și sacrificiul artistului. Scenografia lui Dragoș Buhagiar e superbă: curcubeul de haine care captește podeaua scenei este curcubeul fanteziilor, real, tangibil, pămîntul de sub tălpile actorilor.

Seara, centrul palpită ca în 2007. Terasele sînt pline, piețele istorice sînt mușuroaie. Șiruri de turiști, localnici, spectatori de ocazie vorbind în toate limbile lumii... Pe scena din Piața Mare cîntă *Tito & Tarantula*, lumea dansează pe cîntecele din filmele lui Tarantino. Apoi, francezii de la compania Malabar, cu ghidușii pe picioroange, prîntese și artificii adună mii de spectatori, printre care abia mă strecor, ca să pornesc spre casă.

Continuare în pagina 6

FITS 2009 a adus înapoi atmosfera Capitalei Culturale

Continuare din paginile 4-5

Ziua 11 – duminică, 7 iunie
Metamorfoze sub luna plină

Duminica Rusaliilor. Soare.

Închei festivalul acolo unde l-am început: sub teiul din parcare teatrului, așteptând să văd *Metamorfoze*. Desfășurarea creată de Silviu Purcărete pe baza textelor lui Ovidiu este senzațională. În jocul cu elementele primordiale, cu picioarele în apă, cu focul în mâini, călătorind pe punți mobile, instabile, actorii debordează de energie, sclipesc ca nestematele fiecare în parte și înțeleg – și prin comparație cu *Urișii munților* – că forța actorilor sibieni constă în capacitatea fiecăruia de a străluci cu propria culoare, în rolurile mari și depotrivă în cele mici – negind astfel chiar așa-zisa „micime” a vreunui rol. Orice pas, orice gest e dăruire totală. Ofelia Popii, Cristian Stanca, Pali Vecsei, Veronica Popescu, Florin Coșuleț, Mihai Coman, Adrian Matic, Diana Fufezan, Bogdan Sărătean sînt doar cîțiva din cei aproape treizeci de actori ce-și dau sufletul în spectacolul magnific.

Metamorfozele lui Silviu Purcărete uluiesc prin splendoare și inteligență. Un șuvoi de simboluri împletite cu măiestrie, fără

o clipă de răgaz. Superbe momentele prelungite de joc – pe o punte umedă actorii patinează sau se înalță, transformă spațiul inițial ostil într-o zonă a bucuriei pure, copilărești. Doi centauri îndrăgostiți se împerechează sub luna plină. Excepțional apoi episodul ciumei, ilustrat printr-un film alb-negru demn de marii regizori ai lumii, ca și cel ce însoțește „manifestul” vegetarian din final. *Metamorfoze* se amplifică pe parcurs, pînă la autodistrugere: decorul din fundal arde, funinginea se ridică la stele, în timp ce bucăți de hirtie arzînd se sting în apă, după ce se zvîrcolesc în aer.

Spre miezul nopții, Piața Mare sărbătorește finalul festivalului. *Voyages des Aquareves*, al companiei Malabar din Franța, strînge mii de spectatori. O corabie albă, la puntea căreia cîntă muzicienii. Împrejur, personaje pe picioaroange, în costume albe. Vreau să păstrez în mine emoția *Metamorfozelor*, pornesc spre casă. Artificiile izbucnesc încadrate în fereastra taxiului. A fost a șaisprezecea ediție a Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu. Închei cu trei mari favorite așezate pe perne diferite de catifea: *Livada de vișini*, *Omul pernă*, *Metamorfoze*.

Urișii munților, în regia lui Silviu Purcărete

Irvine Welsh:

Dacă ți-a plăcut

școala, munca o să-ți

placă și mai mult

– fragment –

Camioneta Chevy albastră din 1928 fusese primul lucru pe care Alejandro îl cumpărase după ce venise în America. Îl costase numai două sute de dolari, în mare parte împrumutați de la sora lui, Carmelita. Era o epavă ruginită, dar el era mecanic talentat și reparase mașina cu toată afețiunea. Știa că o camionetă îți poate aduce oricînd niște bani în plus.

Acum mergea destul de bine, motorul torcea liniștit în timp ce străbăteau deșertul pe un drum secundar. Alejandro era împreună cu fratele lui mai mic, Neo, care stătea pe locul din dreapta, completînd în tăcere o revistă cu integrale.

Cînd își amintea de fuga lor de acasă, Alejandro nu se putea gîndi la Phoenix, deși locuiseră acolo timp de trei ani. Acel oraș era doar casa Carmelitei, locul în care îi tîrîse și pe ei.

Nu că ar fi avut o părere mai bună despre orașul său natal. Era un fost sat de pescari de pe malul Pacificului. Reușise să supraviețuiască și, pentru o regiune atît de săracă a Sonorei, se putea spune chiar că prosperase, ca nod de transport. Era aproape de Autostrada 15 și era o oprire obligatorie pe calea ferată care traversa coasta. Centrul orașului, o serie de clădiri joase, urîte și prost întreținute din anii '70, era așezat inconfortabil lîngă un fost sat de pescari care crescuse în jurul unui mic port în care, cu fiecare an, rămîneau din ce în ce mai puține bărci ruginite.

Erau oameni simpli, se gîndi Alejandro cu ciudă; niște proști care pescuiau de ani de zile, cînd nu mai rămăsese nimic de pescuit. Unii dintre cei din sat păreau să nici nu observe că din săraci deveniseră muritori de foame. Credeau că peștele o să revină. Apoi, cînd nu au mai avut ce mîncă, s-au mutat mai la nord, apoi au trecut în America.

În ce loc îi dusesese Carmelita.

Orașul nu avea nimic. Pe autostradă vedeai limuzine luxoase cu aer condiționat, pline de nordeamericani, care îl ocoleau, în drumul lor spre dealurile la vest de Sierra Madre și spre situl istoric Alamos, cu minunata lui arhitectură colonială în stil spaniol. Turisții aceia nu s-ar fi apropiat niciodată de orașul lui natal.

După ce plecase de la școală, Alejandro trudise din greu într-un service și în magazinul acestuia. Proprietarul era un chilango¹ bogat, agresiv și repezit pe nume Ordaz, care îi promisese că îl învață să fie mecanic. După un an și jumătate, Alejandro încă pune marfă pe rafturile magazinului, făcea curățenie în garaj și spăla mașini. Încă nu pusese mîna pe o cheie.

Alejandro l-a abordat direct pe Ordaz, dar șeful lui i-a rîs pur și simplu în față, cu moaca lui șmecheră de băiat de la oraș. Cînd Alejandro s-a enervat, expresia patronului său a căpătat o nuanță sinistă, după care acesta i-a spus băiatului să-și strîngă lucrurile și să plece.

Așa că nu mai era nimic care să-i țină acolo, în afară de mormîntul mamei lor

» „Merită s-o cumpărați, poate așa îmi intră și mie ceva în cont.” – Irvine Welsh

din vechiul cimitir de la poalele dealurilor de lîngă oraș și închisoarea din regiune, aflată la vreo 150 de kilometri distanță, unde era închis dezonoratul lor tată.

Carmelita fusese cea care le spusese să vină, după ce obținuse ea însăși o slujbă cu ajutorul unui prieten care lucra în Phoenix. Fusese angajată de o familie bogată, ca urmare a CV-ului ei profesionist și, își amintea Alejandro cu neplăcere, a fotografiei zîmbitoare pe care ea le-o trimisese.

Le găsisse un loc în care să stea și obținuse ceva de lucru pentru Alejandro ca grădinar, de asemenea îl înscriesese pe Noe la o școală din oraș. Și acum curățau cu toții după acel guero². Îi aranjau grădina. Îi udau gazonul. Aveau grijă de copiii lui răsfațați. Îi serveau mîncarea.

Iar ea făcea mai mult decît atît, curva aia nenorocită...

Alejandro părea să fie invizibil pentru cei care îl angajaseră. Asta dacă nu cumva ceva nu era în ordine; atunci simțea imediat priviri acuzatoare asupra sa. Una dintre femei a ajuns chiar să-l acuze că a furat un obiect de artă pe care apoi și-a dat seama că îl rătăcise chiar ea. Și nu i s-a adresat nici o scuză, deși chemase poliția, care îl interogase agresiv pe Alejandro. Dar de regulă îl ignora, în timp ce el le uda și le îngrijea grădinile sub soarele fierbinte și necrutător, pentru a nu lăsa deșertul să le cotopească.

Ce respectau acești oameni? Acești gringo? Cînd îi vedeai la televizor nu vorbeau decît despre muncit din greu, dar își lăsau femeile să lenevească lîngă piscină toată ziua. Își trimiteau copiii la școală, apoi iar la școală, în călătorii și vacanțe. Ei înșiși își petreceau tot timpul în avioane, hoteluri și mașini. Unde era munca?

Nu respectau decît banii, considera Alejandro. Banii și armele. A doua achiziție importantă a lui, după Chevy, fusese un Smith&Wesson de calibru 38. Cînd îl avea în buzunar se simțea mai puternic. Mai demn de respect. Îl schimba, îi schimba fața, mersul, dar într-un mod subtil.

Pentru că acum păreau să-l vadă. Chiar dacă era mai degrabă temut decît respectat, simțea că nu mai e invizibil pentru ei.

CARTEA

Traducere de Ciprian Șiulea,
Colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2009

Dacă ți-a plăcut școala, munca o să-ți placă și mai mult este un volum cu cinci povestiri care ne propun cinci situații de viață imposibile. În „Șarpele cu clopoței”, trei tineri americani se trezesc rătăciți în deșert și ajung, în mod inexplicabil, într-o postură neavenit de intimă. În „Cîinii din Lincoln Park” își face apariția un bucătar excentric, coreean, care gătește o delicioasă friptură – spre groaza unui cititor înnebunit care are toate motivele să creadă că asistă la un act de canibalism. Iar în „Miss Arizona” ne putem întrea cu stupoare cum de ajunge un regizor lipsit de succes, fost alcoolic, să-și găsească un sfîrșit dintre cele mai artistice, care schimbă însuși sensul cuvîntului „memorabil”, și nu numai prin tragemul, frumusețea și grotescul situației. Cinci situații captivante, de un umor negru ieșit din comun, cu rezolvări geniale, din partea unui maestru al prozei scurte – Irvine Welsh, cu viziunea sa cinematografică, cu un teribil simț al monstruosului, cu sensibilitatea și ironia sa desăvîrșită.

„Irvine Welsh este un interpret formidabil, căruia îi face mare plăcere să imite voci, să transforme limbajul în spectacol. Iar aici colecționează un cor de voci – grosolane, violente, discordante, imorale și foarte, foarte amuzante.”

AUTORUL

Irvine Welsh este autorul bestsellerului *Trainspotting*

Irvine Welsh s-a născut în 1958 în Leith, o suburbie a orașului Edinburgh. După ce a renunțat la școală la vârsta de 16 ani, a participat la mișcarea punk din anii '70, a schimbat mai multe slujbe și a cântat în câteva trupe rock. În 1993, odată cu publicarea romanului *Trainspotting* (Polirom, 2006), se impune ca unul dintre cei mai de succes autori scoțieni. Încă înainte realizării filmului cu același nume (în 1996), cartea fusese reeditată deja de 14 ori. I-au urmat *Jeg* (1998, Polirom, 2007), *Porno* (2002, Polirom, 2008) și, cel mai recent roman al său, *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* (2009), cu același iz de satiră socială și succes masiv la public. A publicat de asemenea câteva volume de povestiri, dintre care menționăm *Ecstasy* (1996), *The Acid House* (1998, în pregătire la Editura Polirom) și *If You Liked School, You'll Love Work* (2007). Deși refuză să se afilieze oricărui tip instituționalizat de avangardă, Welsh experimentează necontenit cu formele și stilurile literare, construind o viziune întunecată și suprarealistă, a cărei sursă este însă viața, nu tradiția literară.

americano ar fi trebuit să fie la lucru, iar Alejandro îi surprinsese în camera surorii lui. Singele ei de la ciclu, care îi pătasese chiloții aruncați pe podea lângă pat; nimic nu îi oprea din depravarea lor.

I-am făcut o favoare curvei, luându-i banii ăia imputiți. Acum o să vedem cât o iubește cu adevărat cinicul norteamericano!

Eugene se gândea la Madeline. O serie de imagini, între gânduri și vis, începu să se deruleze în capul său. Păreau să aibă o claritate tridimensională pe care nici n-ar fi crezut-o posibilă. Apoi auzi un foșnet și începu să vadă prin ochii închiși. Madeline era goală în cort, total dezinhibată, gata să se bage la loc în sacul de dormit, după ce se dusese afară să facă pipi. Da, putea să o vadă, chiar și prin membrana pleoapelor. Dar Eugene simțea nevoia să se apropie și mai mult de silueta ei opacă, pentru că goliciunea ei putea să conțină surprize și secrete, ca la orice fată. Întotdeauna aveai impresia că îți poți imagina exact cum arată dezbrăcate – curbe, nuanțele pielii, proporții –, dar ele aveau întotdeauna secrete. Sfircurile, culoarea, alunițele, textura și dimensiunile părului pubian: întotdeauna erau diferite de ce-ți puteai imagina. Ca și Lana, cu gândul la care se masturbase de atâtea ori în Long Beach Poly, înainte să reușească s-o dezbrace, în ultimul lor an de liceu; mințea lui devenise o bancă de date cu scenarii pornografice elaborate în care Lana era vedeta sau erau vedete amândoi. Prima oară când o văzuse dezbrăcată, în camera lui din casa părinților, aproape că îi venise s-o întreb, șocat: ce s-a întâmplat cu sîinii tăi? Dar Madeline... întotdeauna o văzuse într-un anumit mod. Poate că dacă ar fi deschis ochii acum... ar da de ochii ei și atunci... nu. În mod sigur ea nu era acolo: cel puțin nu așa. Era în sacul ei de dormit. Era mult mai bine să alimenteze în continuare savuroasa ei realitate virtuală, în mințea lui potențată de droguri.

1 Termen mexican peiorativ pentru locuitorii capitalei New Mexico.

2 Termen din argoul spaniol, desemnând o persoană cu pielea albă; nu este peiorativ la origine, dar poate fi folosit și cu această nuanță.

Alejandro conducea vechea lui camionetă Chevy prin furtună, iritat că, pe locul din dreapta sa, fratele lui adolescent încerca să rezolve acele integrame inutile.

Noe era slab, considera Alejandro. Devenea un norteamericano. Oare urma să ajungă un criminal laș, ca tatăl lor? Probabil că nu. Băiatul avea ceva drăguț. Dar Alejandro își amintea că asta îi spusese și mama lui despre taică-său, când el o întrebase odată ce văzuse la el. Era cel mai dulce bărbat, îi spusese ea. Dar Alejandro văzuse cum alcoolul poate să înjosească și să corupă modestia și farmecul. O simțise el însuși. Când se îmbătase odată într-un bar, îl lovisese cu pumnul, apoi cu bățul de biliard și apoi încercase să-l strângă de gît pe acel tip care îl jignise. Privi din nou spre Noe. Oare nu tatăl lor îl învățase pe Alejandro vechea zicală: La puerca más flaca es la primera que rompe el chiquero.

Cei mai slabi sînt primii care se revoltă.

Parcă îl vedea pe idiotul de taică-său, fața lui roșie, tristă și îndurerată, ochii alunecoși și sclipirea cheliei lui, în spațiile geamului despărțitor de la închisoare. În ciuda îndemnurilor Carmelitei, Alejandro se dusese să-l vadă doar o dată;

să jignească și să blesteme această ființă jalnică și nenorocită, să îl vadă cum se chircește în uniforma gri a închisorii, cu ochii lui sclipitori de șobolan plini de lacrimi.

Și mai era și Carmelita. N-avea decît să aibă ea copiii ei, pe care să-i strunească și să-i răsfețe. El, Alejandro Rodriguez, se săturase.

Alejandro se uită din nou la firavul său frățior, care îl privea într-un mod atît de ciudat de cînd luaseră banii țirfei, banii pe care îi câștigase curvăsărindu-se cu gringo-ul bogat.

Și prostiile ei. Iluziile pe care și le făcea, că ea și acest norteamericano bogat și căsătorit se iubeau. În cazul ăsta, cînd avea el să-și scoată soția și copiii din casa în care locuia Carmelita? Cînd aveau să se plimbe de mîină pe stradă? Cînd aveau să înlocuiască întîlnirile lor triste, pe ascuns, ca animalele, cu ceva mai puțin amăgitor? Cînd avea ea să doarmă noaptea în patul lui?

Și slujba de care făcuse rost pentru Alejandro, să se ocupe de grădina bogatului. Recunoștința pe care ar fi trebuit el s-o simtă, pentru că în fiecare zi își prăjea creierii în arșiță. Și mai era și ziua aceea de săptămîna trecută, cînd norteamericano

Muzeul Țăranului Român

vă invită

marți, 16 iunie, ora 19.00,

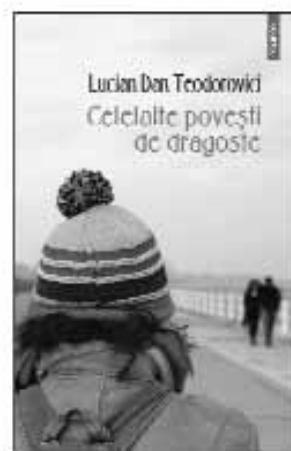
la Clubul Țăranului

la prima ediție

a seriei de lecturi publice

„Povestitorii de la Șosea”

Invitați: Lucian Dan Teodorovici și Florin Lăzărescu
Moderator: Simona Sora

MUZEUL ȚĂRANULUI ROMÂN

POLIROM

Suplimentul
de CULTURĂ

Teodor Corban – Am urlat și mi-au spus: „Ești bun. P

Un personaj celebru dintr-un film premiat la Cannes le explică telespectatorilor cum stă treaba cu Platon și cu mitul peșterii. Teodor Corban, actor al Teatrului Național din Iași, riscă să intre în memoria colectivă drept cetățeanul Jderescu, proprietar de televiziune, care se chinuie să afle dacă a fost sau n-a fost revoluție la Vaslui. Corban a devenit unul dintre protagoniștii filmelor bune apărute în ultimii ani. A jucat în *A fost sau n-a fost?*, *California Dreamin'* (*Nesfîrșit*) și *4 luni, 3 săptămîni și două zile*.

Interviu realizat de Alex Savitescu

Știu că Dem Rădulescu a fost unul dintre mentorii dvs. în studenție. Ce ar fi spus dînsul astăzi văzînd că îi călcați pe urme în notorietate?

„Dragă, e foarte bine ce faci!” Ce să zic, ar fi fost mîndru de ce mi se întîmplă mie acum ca actor de film pentru că din '85 și pînă acum cîțiva ani n-am prea călcat pe platoul de filmare, n-am fost invitat, n-am prins filme, iar ce mi se întîmplă acum este mai mult decît spectaculos, pentru că e un lucru onorant și plăcut.

E un lucru neașteptat?

Neașteptat, pentru că de la o vîrstă mă cam relaxasem, am zis: „Gata! Mor actor de teatru și cu asta basta”.

Și e așa rău să fi murit actor de teatru?

E rău, pentru că, cel puțin oficial, pe diploma mea scrie actor de teatru, film și televiziune, iar pînă atunci făcusem teatru și foarte puțină televiziune.

Diploma aceasta se dădea într-o perioadă – dvs. ați terminat în '85 – în care se făcea film în România, mai bun sau mai prost, dar se făcea.

Se făcea mult mai mult, dar nu comentez calitatea a ceea ce era atunci. Se făcea foarte mult, însă eu fiind actor de provincie, nu eram în găștile de București, eram prea departe ca să fiu în viziunea regizorilor.

Ați dat la Actorie cu gîndul să jucați în filme?

Nu mă gîndeam la asta. Mi-a plăcut lumea teatrului foarte mult. Visam să mă transpun în alte personaje, îmi plăceau aplauzele, florile. Primul meu gînd să dau la Teatru a fost în liceu – făceam un liceu industrial în Iași și, ca să scap de orele in-suportabile cu profil tehnic, mă duceam la acțiuni culturale. Era un concurs inter-

școlar care se chema „Școala mea, mîndia mea” și căram steaguri la început.

Adică roluri secundare.

Așa am început, eram figurant, duceam drapelul. Apoi a răcit unul. Am urlat bine o strofă cu Ceaușescu și mi-au spus: „Ești bun. Poți să dai la teatru”.

Au greșit bine. Dintr-un accident v-ați apucat.

Da. Și pentru că eram scutit de la ore, mi-a plăcut. M-a văzut cineva care mi-a zis: „Tu meriți mai mult. Încearcă pe la Școala Populară. Pregătește-te de teatru pentru că se pare că ai calități”.

Unii actori mi-au mărturisit că părinții lor s-au împăcat foarte greu cu gîndul că se vor face actori copii. La dvs. cum a fost? Ați avut de dus bătălii de genul acesta?

Nu. Ai mei erau conștienți că nu eram apt de alte facultăți – oricum aveam numai teatru în cap – și mi-au zis: „Dacă e să faci o facultate, fă-o pe asta dacă tot te frămîntă ideea”.

În afară de Dem Rădulescu, ce alți oameni v-au marcat în perioada studenției?

Înainte de facultate – eu nu am intrat din prima pentru că erau puține locuri –, m-am pregătit cu actori din Iași: Ion Lascăr, Vasile Burlacu, Liana Mărgineanu. Iar înainte de a da admitere, m-am pregătit cu marele pregător Petre Gheorghiu. Cu el s-au pregătit și Ion Caramitru, Florian Pittis, iar în anul în care am intrat eu se pregătise și Dan Puric.

Ion Sapdaru spunea că atunci cînd ajunge la București are un fel de psoriazis psihic. La dvs. funcționează asta? Vă întreb pentru că ați fost actor la Birlad foarte mult timp, după care ați venit la Iași.

Eu, făcînd patru ani de facultate la București, eram cumva adaptat cu capitala. Mi-a fost greu să mă adaptez și în perioada studenției. Am același psoriazis cum

are și Sapdaru. De cum cobor în Gara de Nord și pînă mă întorc în Gara de Nord să vin la Iași, am o agitație în plus, sînt puțin bolnav cu nervii.

Dvs. sau ceilalți din București?

Eu sînt bolnav, ceilalți probabil sînt normali.

Deci nu ați avut niciodată visul să ajungeți la București să faceți acolo carieră?

Nu cred în Bucureștiul – capitală culturală sau teatrală și nu am crezut niciodată. Am avut oferte multe, dar nu-mi place. E

poate și o frică înlăuntrul meu, deși nu cred că asta este motivația de bază. Sînt foarte mulți actori buni care clachează acolo. E o goană după bani și după o glorie efemeră pe care eu nu mi-am dorit-o.

Cu toate acestea sînt mulți cei care spun că în București lucrurile sînt mult mai animate decît în Iași. Sînt foarte multe lucruri care atunci cînd apar în Iași – să luăm numai cazul Ateneului Tătărași – iscă tot felul de discuții isterice.

La noi discuția este de altă natură. Lumea nu este obișnuită cu concurența. În gene-

ral se știe că există un teatru, Naționalul, și cu asta basta, iar orice formă care apare este blamabilă din start. Asta e la Iași. La București din păcate, formele acestea pe lîngă teatrele de instituție apar din disperare pentru că sînt prea mulți actori, prea mulți regizori și au nevoie să se manifeste, să se lanseze cumva. Nu consider că sînt cele mai bune și oportune, dar sînt necesare lor însele.

Cum se explică faptul că – apropo de București și de provincie – toate aceste filme de succes apărute în ultima

bine o strofă cu Ceaușescu „Poți să dai la teatru”

de la Cannes, unde a câștigat 432 al lui Cristian Mungiu, și în care se spunea că la Iași ar exista ceva special față de restul țării. Este adevărat lucrul ăsta, apropo de faptul că foarte mulți regizori și actori pornesc din zona aceasta a țării?

Poate e un trend, o modă acum să căutăm în provincie. Sper să nu fie doar o fiță de moment. Dacă e să o luăm o istoric – cu toate că sună prost –, teatrul cel mai bun în țară e acolo unde s-a inventat teatrul românesc, adică în Iași, iar cei mai buni actori i-au dat tot Iașul sau Moldova.

Corneliu Porumboiu este primul regizor care v-a distribuit.

În lungmetraj, da.

Este primul și în scurtmetraj. Călătorie la oraș a fost primul, dacă nu mă înșel.

Am mai comis niște lucruri mai demult, dar mai puțin importante. Deci nu le mai bifez acum.

A fost întâlnirea cu Corneliu Porumboiu una providențială pentru dvs. din acest punct de vedere?

La întâlnirea pentru scurtmetrajul *Călătorie la oraș* nu am simțit nimic important, am făcut un lucru cinstit, el era OK. Nu am prevăzut nici eu, nici el ce va urma, și anume că va fi providențială această întâlnire. La lungmetraj, când mi-a atribuit rolul principal, am fost copleșit de importanța momentului. Și el era foarte emoționat pentru că era primul său lungmetraj, și nu oricum, ci pe banii personali. Miza era foarte mare și era foarte important să nu ne facem de rîs, să iasă un lucru de bun-simț. Acesta era pariul. Nu știam atunci ce destin va avea filmul.

Spuneți într-un interviu că ați ris cu lacrimi când ați citit scenariul filmului *A fost sau n-a fost?*

Este un scenariu copios. E bun de citit acasă sau în tren. Corneliu Porumboiu are condei foarte bun și un simț al observației deosebit.

Faptul că regizorii buni sînt și buni scenariști este una dintre explicațiile pentru care filmele sînt bune?

Nu e obligatoriu să fii un bun scenarist și în același timp și regizor, dar s-a cam potrivit asta. Sînt filme de autor în care regizorul se pliază singur pe scenariul lui și atunci iese un lucru armonios.

Asta a fost marea hibă a filmelor românești, faptul că nu existau scenariști buni? Ion Sapdaru avea un adjectiv foarte dur pentru filmele românești de dinainte de '90.

Bănuiesc care e adjectivul. Sigur erau scenariști și înainte, numai că nu era voie să se spună orice. Filmul tratează de fapt ce se întîmplă în jurul tău într-o anumită perioadă. Vă dați seama că atunci nu se putea spune adevărul. Totul era mascat, era ascuns.

Ion Sapdaru spunea că și acum dacă se uită la un film românesc din anii '90 nu înțelege absolut nimic din el. Subscrieți la această părere?

El, venind dintr-un alt spațiu geografic și cultural, vede detașat ce se întîmplă în acea perioadă. Eu, trăind aici, înțeleg ce se întîmplă. Nu sînt de acord, dar înțeleg. Eu împart în două filmul românesc: înainte de revoluție este *Reconstituirea*, iar după alte filme.

Ceea ce reușesc să facă astăzi regizorii tineri este ceea ce ar fi trebuit să facă vechea gardă a regizorilor după '90?

Care vechea gardă? Cei care aveau scenariu de sertar?

Cei de la care se aștepta poate în 1990 să producă o explozie pe piața de film românească.

E aproape un clișeu. Se aștepta generic. Ce să așteptăm? Nu a apărut nimic, iar dacă nu a apărut, nu există, nu avem despre ce vorbi. Filmele în care au avut ceva de spus au fost și aproape că nu mai există.

Am să vă rog să ne povestiți cîte ceva despre istoria filmului *A fost sau n-a fost?* Îmi spuneți că s-a filmat în studioul Antena 1 din Vaslui.

Da. Era un studio dezafectat. Ei se modernizaseră și aveau alături unul cu termopane, iar noi am filmat în cel cu rame de lemn și cu saci pe pereți. Totul a fost real. Nu am avut decoruri construite în film. Și apartamentele erau reale. A fost o experiență să stai două luni în Vaslui. Nu vreau să mă dau de la capitală, dar este totuși o diferență între Iași și Vaslui. E foarte tenebros Vasluiul. Am filmat în octombrie-noiembrie și era foarte frig peste tot, în case, în instituții.

Și lumina din film este foarte potrivită.

Lumina din film este reală, este lumină de neon, adevărată. Nu s-a lucrat, ca la alte filme, cu lumini speciale.

A fost mai greu să jucați un personaj secundar, cum a fost în filmul lui Cristian

Mungiu, 432, acel receptioner de la hotel?

Ca timp, la Mungiu am lucrat o zi plină. Mai greu a fost să mă adaptez la stilul de lucru al echipei lui, să mă adaptez la faptul că eu eram spre finalul filmărilor și erau destul de grăbiți, ce fusese mai consistent filmaseră, iar astea erau scene mai puțin importante pentru ei. Asta nu înseamnă că nu le lucrau serios. Nu e mai greu să faci un rol secundar. E una să filmezi o zi și alta, 2-3 luni.

Este o scenă memorabilă în 432, apropo de personajele secundare. Mă refer la scena mesei, care probabil va intra în istoria cinematografului românesc.

Este una dintre cele mai bune scene românești pe care le-am văzut pînă acum. Este foarte bine

făcută. Mungiu știe să articuleze foarte bine momentele de tensiune. Pe mine m-a tușat foarte mult filmul, cu atît mai mult cu cît eu nu știam scenariul.

M-a uluit cumva faptul că nu ați știut pînă în ultimul moment ceea ce jucați.

Nimeni nu a știut.

De ce această secretomanie?

Probabil ca să fim mai proaspeți, să nu avem idei preconcepute despre scenariu, să fim cît mai cruzi. Ni s-au dat cele 2-3 pagini de scenariu, explicațiile de rigoare la cadru și asta a fost tot. Poate a fost mai bine.

Și filmul l-ați văzut după primul montaj?

L-am văzut la Iași, cînd a avut premiera. M-a marcat foarte mult, m-a tușat puternic. Este un film extraordinar, și asta nu pentru că are multe premii. Este incredibil cît de bun este filmul acesta și mă bucur că este românesc.

Foarte multă lume mărturisea după vizionare că nu poți spune: „Ce film mișto!”, așa cum exclami după alte filme.

Te pune să gîndești, să simți, și atunci nu mai ai comentarii detașate ca despre un lucru mai trivial. Este un film pe care eu nu l-aș vedea des pentru că m-a marcat foarte mult, și nu numai pentru că am trăit în acea perioadă. Cînd mă uit la acest film îmi scade glicemia, îmi crește glicemia. Mi se face puțin rău.

perioadă au ca amfitrioni foarte mulți ieșeni, începînd cu regizori, continuînd cu actori și așa mai departe?

E o dovadă că teatrul nu s-a născut la București și nu trăiește neapărat acolo. Faptul că apar regizori și actori din Moldova e grăitor. Ani de zile actorii din provincie au fost izolați, nu au fost cooptați în proiecte mai importante, iar acum pare o „surpriză” pentru toată lumea: „Uite, dom'le, sînt artiști și în provincie”. De parcă noi eram în Bangladesh pînă acum.

Îmi amintesc de un articol scris în perioada în care se desfășura Festivalul

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Un concert beton

Pentru generația mea betonul nu e doar un substantiv adunat de pe șantier, ci și un superlativ care vrea să spună că lucrurile sînt făcute temeinic, că sînt valabile, de bună calitate. O treabă, o idee, ba chiar o frază sau, în general, ceva *beton* sînt chestii mai mult decît meseriașe, profi, super, OK. Ce se întîmplă însă cînd cele două feluri de betoane se amestecă și se agață de-un concert? O să încremeniți de uimire, o să ziceți că e super-tare, ba chiar că întrece orice măsură cînd o să vă povestesc cum a stat orchestra Filarmonicii Banatul cocoțată pe 1.000 de tone de pietriș la stația de betoane din strada Bujorilor din Timișoara și cum s-a înconjurat de excavatoare, motostivuitoare, roabe, pichamăre, basculante, buldozere, bașca de muncitorii de la drumuri în salopete, cu veste reflectorizante și căști.

Dacă vi se pare că sună a nebulie, aflați că exact așa ceva a și fost. Ca, de altfel, și celelalte trei idei năstrușnice ale directorului filarmonic Gârboni, pe care l-am lăudat pînă n-am mai avut suflu chiar aici, în *Secretul...* Poate mai țineți minte ce-am povestit despre două concerte (un Ceaikovski în fața catedralei, cu tunuri, puști, treasuri, ca la Borodino și o Ziuă Europei pe Bega, cu aquamuzicile ei) care au făcut ca minunatele acorduri să răsune în urechile a mii de oameni uluiți.

N-am apucat să descriu ce s-a întîmplat anul ăsta la Pădurea Verde, cu *Tablouri dintr-o expoziție*, cînd filarmonica bănățeană a dat din nou un mare număr și a mobilizat grădina zoologică și Muzeul Satului pentru un spectacol grandios. Am fost plecată din oraș, cum tot plecată am fost și pe 4 iunie, cînd Coriolan Gârboni s-a gîndit să serbeze cot la cot cu aniversații cei 50 de ani de la înființarea Societății de Drumuri Municipale Timișoara. A tras ca un vraci puzderie de lume pînă hăt, pe Bujorilor, la concertul-surpriză *Drumul muzicii*. Deși a-nceput o vîntoasă, deși era cam frig, nimeni n-a regretat, în frunte cu sutele de copii mai mari, mai mici, care-au avut parte de multe bucurii. Nu doar c-au primit cadou (aduse în roabe de drumarii-drumari) 800 de jucării

în formă de bascule, camioane, cisterne șcl, nu doar că s-au îndopat cu ciocolată și bomboane de ziua lor, dar au văzut ceva ce nici în vis nu putea fi închipuit.

Cum ar fi, de pildă, cîteva momente de balet și de cînt măiestrit, unde rolul principal l-au jucat utilajele vechi și noi. Așa se face că sclavii din *Aida* au cîntat în cor îmbrăcați în muncitori de acum 50 de ani, cu lopeți, tîrnăcoape, roabe și măgari transportori. Pentru ca apoi, cu marșul triumfal, să defileze maiestuos, făcînd de-a dreptul balet, utilajele ultramoderne de la SDM. Sau alt exemplu: v-ați închipui cît de bine sună *Polca op. 269* de Strauss, „a fierarului”, în chip de *Polca pichamăruului*? Căci două pichamere (un Terex de mînă și unul motorizat) au ținut isonul orchestrei dirijate de maestrul olandez Janssen. Și asta n-a fost nimic în comparație cu momentul *Flautul fermecat*, cînd din cupa unui excavator uriaș, ridicată pînă-n cer și drapată în catifea purpurie, a țîșnit însăși Regina nopții, soprana Diana Pap, și a cîntat cu foc sau a ascultat ca dintr-un balcon ce-i susura tenorul Marco Borella, pînă cînd acesta a urcat lîngă ea pentru un duet, în salopetă, cu casca de protecție pe cap. Și încă n-am spus tot. Mă iau după ce am văzut filmat pe-un DVD și după ce au scris colegii prin ziare și zic că finalul a pus moțul la toate: patru mușchetari au duelat pe *Dansul săbiilor* cu un motostivuitoar echipat ca un monstru cu multe coarne tăioase, nervos pînă la turbare, care s-a ridicat pe două roți înainte de a fi răpus în uralele mulțimii și-n jerbele artificiiilor.

Ce să mai adaug? Că n-am mașină, nici motocicletă și nici măcar bicicletă, dar bat bine multe drumuri și mai ales hîrtoape. Pun degetul pe rană și zic doar atît: că aș vrea să prind ziua cînd toate societățile, companiile, direcțiile de drumuri din România o să ne încînte ca o filarmonică bănățeană. Spun asta fiindcă un ghicitor orb din București mi-a prezis în '87 că o să trăiesc pînă prin 2040, putred de bogată și obeză.

Cînd tinerii plonjează

A apărut anul trecut *Istoria critică a literaturii române* a lui Nicolae Manolescu și a picat ca un praf de descoperit amprente peste capetele scriitorilor buni sau slabi, ale criticilor tineri, vîrstnici, frustrați, ambițioși sau talentați. S-a reglat prin Manolescu noua ierarhie de critici, noua ordine a vocilor care contează cînd judecă literatura. Nu *Istoria* mă interesează, cît unele articole apărute despre ea și cîteva nuanțe care îmi dau speranțe și multe altele care mă exasperează. Le-am făcut un inventar.

C. Rogozanu

300 de pagini citite zilnic, un număr (demonic) de 6.666 de zile, adică mai mult de optsprezece ani“.

Reacții bătrînicioase

O carte precum *Istoria* lui Manolescu, lejeră, nonșalantă, inexactă, nedreaptă, ironică, tranșantă, scrisă oricum cu vioiciune și spirit, a generat în rîndul unor tineri reacții exact contrare: închistare, scoțose, nutre de pensionari care nu au loc în autobuz, trageri de urechi, corecturi, dat cu linia la palmă. Cum se poate să greșești anii, să încurci prenumele unor autori, să-i atribui unuia ce n-a făcut sau n-a spus?, s-au întreat unii. I-am înțeles acreală lui Ștefan Agopian, tratat „insuficient” în *Istorie*, dar n-am înțeles toată acribia și vîntoarea de greșeli a tinerilor. Erau lucruri care nu puteau fi trecute cu vederea, e bine că au fost enumerate, dar... Există o limită și în acribie. Cartea lui Manolescu a beneficiat de lectură maniacală. Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache și Bogdan Crețu au fost cei care și-au suflacat mîncile și au scos la iveală „greșelile“.

Scena seamănă mult cu întîlnirea dintre un bătrînel jovial și pus pe șotii și o trupă de tineri ultraortodoxi într-ale cititului de literatură... Paul Cernat și Daniel Cristea-Enache au scris într-o deplină armonie, primul cu mai multă eleganță, al doilea ca din topor, atingînd aceleași probleme mici, canoneli fără sens legate de cine trebuia citat și cine a fost omis și tot așa. Ușor de decriptat valsul celor doi, desemnați cei mai influenți critici la categoria „tineri”, care se trezesc cu, așa cred ei, o uriașă plească: zeul literaturii a greșit!

De-a dreptul meschine sînt suspiciuni precum „n-a citit!”. Cristea-Enache îi face un calcul care m-a lăsat mască: „Înmulțim apoi 400 cu o medie de 5.000 de pagini per scriitor (dacă media pare exagerată, să ne gîndim că numai *Istoria* de față are peste 1.500 de pagini). Cele două milioane de pagini ce trebuie parcurse – și pe care N. Manolescu susține că le-a recitat în ultimii ani – rețin, la o medie de

Paranteză. Marketing. Estetism

Criteriul estetic declarat cu obstinație de Nicolae Manolescu este cel care i-a dat a-lură etică greu de egalat, dar e și cel care i-a luat înapoi morga academică, după '90. Cînd judeci estetic în felul în care o face domnia sa în *Istorie* produci de fapt o foarte stranie închidere a unui cerc vicios. După ce, în anii '60, iei discursul liberal lovinescian, îl împoțonezi călinescian și-l încarci politic (deposedîndu-l, de fapt, de ideologie), te poți trezi în anii 2000 că acel estetism pur duce firese la un statut de arbiter elegancie – farmecul nu se pierde; puterea simbolică, în schimb, s-a scurs tocmai din cauza acelei secătuiei aristocratice pe care o presupune preamărirea calității estetice.

Dimensiunile cărții, dezvăluirile despre culisele facerii mărețului ceaslov făcute atît de editor, Călin Vlășie (foarte încordat și pătruns de misiunea sa), dar și de autor (mult mai relaxat), inclusiv raportarea fățișă la alt mare tom, *Istoria* lui Călinescu, au respectat pași clasici de marketing. Cartea a fost concepută să vîndă, să creeze obsesii, dezbatere, dileme, întrebări mai mult sau mai puțin false, epuizante deci, hipnotizante deci. Succesul comercial nu a fost unul întîmplător. Criticii noștri tineri s-au repezit să o radă, de exemplu, din cauză că ar fi în bună parte doar o compilație din articole de întîmpinare mai vechi. Eu, în locul lui Manolescu, la ce așteptare era pe piață, aș fi scos un cărțoi de 1.500 de pagini plin cu rețete de bucătărie sau orice altceva, dar cu titlul de *Istorie* – tot o intenție maxim comercială găseam și în *Lista...* apărută la Aula. *Istoria critică...* nu a fost scrisă de Nicolae Manolescu, scuzați-mi borgesianismul excesiv... Acest cărțoi a fost secretat chiar de narcisismul provincial al literaților români.

Lucrarea aceea a lui Escher – pe care nu o mai pot înghiți cînd o văd mustind de simbol și metaforă pe coperta vreunei cărți – desemnează ouroboros-ul literar românesc. Nici un recenzent nu a pierdut ocazia să-și reverse spiritul speculativ peste gravura cu mîinile care se scriu una pe alta, observînd, de exemplu, că un Manolescu vîrstnic îl rescrie pe cel tînăr și cite altele. Nu, dacă e să reprezinte ceva, blestematul desen indică doar atît: după revoluție, Manolescu a intrat în posesia completă a adoratorilor și dușmanilor săi, nu și-a mai aparținut sieși; Manolescu a început să scrie și să funcționeze, social, politic, literar, strict prin voința altora sau din dorința altora. Puterea lui antedecembristă i-a fost fatală. E un caz clasic de vampirizare a unei vedete. Iată-l acum președinte al Uniunii, indulgent în carte cu unii membri de nădejde – chestie pe care speram să n-o găsească acolo. Pe Manolescu cel adevărat (prin asta înțelegînd cel din cărțile lui mari de critică) l-am întîlnit la seminar, la Litere, sau în alte discuții relaxate despre literatură. Îndată ce ieșea în spațiul public se lăsa luat în posesie cu o voluptate pe care i-aș înțelege-o poate mai bine dacă aș avea răbdare și chef de astfel de decriptări.

Obsesia Escher aș traduce-o așadar în termeni de piață. Ați vrut un Manolescu de tip Vechiul Testament, autoritar, capricios, cu un simț crud al umorului, iar Manolescu vi l-a oferit pe de-a-ntregul. Voi ați scris cartea lui Manolescu și tot voi ați cumpărat-o. V-ați cumpărat propria carte și propriile obsesii și ați reușit pentru lumen în șir (cu ajutorul unor Agopian, Iaru, Chivu, Cernat, Crețu, Cristea-Enache) să vă întoarceți într-un timp în care tot narcisismul absolut al literaturii române să-și retrăiască tinerețile anilor '60-'90. Ce mi-a plăcut din *Istorie* (nu obișnuiesc să citesc astfel de cărți cap-coadă, nu e menirea lor) este tratamentul ironic-autoritar-jemanfîșist (demn de un personaj reușit al lui Breban) pe care un critic investit cu o forță indecentă îl aplică supușilor masochiști. Care, iată, se răzvrătesc, într-un tîrziu – mulți din nostalgie, foarte puțini din înțelepciune. Irina Petraș are o formulare excelentă a situației *Istoriei*: „Revenind la *Istorie...*, Manolescu o publică, evident, sub presiunea galeriei și cu o galeșă supunere la o datorie «tradițională» față de propria carieră“.

Bloom. Harold, nu Leopold

Altă problemă gravă inexistentă: canonul. Și, în general, teoria literară. Toată lumea

SEMNAL

George Bălăiță, *Opere I. Lumea în două zile*, ediția a VIII-a, prefață de Eugen Negrici, colecția „Opere. George Bălăiță”, Editura Polirom, 560 de pagini, 54.95 lei

Conceput în maniera inițiată de Durrell la finalul anilor '50, cînd personajele își pasau rolul evocării din perspectiva proprie, romanul lui Bălăiță creionează în plus tipologii rafinate, lansează întrebări și neliniști vitale, autorul intrînd în mecanismul nebuliei, al întîmplării și al fabulosului. Lumea pare să se reconstruiască pe fundalul unui tîrg cenușiu, viața și moartea își confundă limitele, iar cuvîntul (care cîndva dădea viață) își redimensionează virtuțile. Ceea ce pare o glumă – precizarea aparent ludică de către Antipa a morții celorlalți – se dovedește începutul profeției absolute, al propriei ieșiri din lume.

„George Bălăiță pendulează cu uluitoare ușurință între farsă și tragedie, între burlesc și grav, face să țîșnească demonismul în plina banalitate a cotidianului liniștitor și ritualizat, creează atmosferă și, fără să vrea, chiar tipologie, o tipologie întemeiată pe observații ascuțite, de mare rafinament. Scriitorul are o frenezie senzorială, o mobilitate intelectuală și o neliniște imaginativă la limita nevrozei, știe să inducă suspiciunea și teroarea și mai ales cum să nască legenda. Simțurile lui caută cu voluptate morbidă amănuntul senzitiv spre a-l retrăi cu intensitate vicioasă, spre a-l reprojecția fantastic și a-l împinge astfel în enorm și în farsă.” (Eugen Negrici)

Daniel Cristea-Enache: „Indiferent la ce te aliniezi, la o turmă condusă de un baci dibaci sau la o minoritate excentrică și țipătoare, vei renunța la convingerile tale, câte vor fi fost, pentru a juca un anumit rol, într-o scenografie dată, după o regie care nu-ți aparține“.

În Istorie...

ia în seamă aparenta preocupare a lui Manolescu pentru teoreticianul american. Nimeni nu vede că nu-i urmează nici o secundă metoda, că înțelege cu totul altceva prin estetism, că are despre canon cu totul alte idei. Canonul lui Bloom era în primul rînd polemic, se lupta cu alte liste care-i amenințau zeii literari. Canonul după Bloom conține câteva zeci de autori din toată civilizația occidentală, canonul după Manolescu are câteva sute de autori români întinși pe doar o sută și ceva de ani. Măcar observațiile de bază să le facem. Manolescu e fascinat mai ales de sintagme, de fraze tranșante, de atitudini dominatoare. Așa ajunge la teorie. Dar e interesat doar de dimensiunea fetișistă a uneltelor de tortură pentru scriitori, nu și de metode... Doar flutură bicul canonic intransigent al lui Bloom, dar nu poate face nimic – pentru că e dominat de propriii sclavi care l-au tîrît în postura să ducă la capăt o formă prăfuită de exprimare critică: istoria literară de la începuturi pînă azi. Manolescu e „bloomian“ în *Arca lui Noe*, în *Istorie* în nici un caz.

Manolescu fără organe

Scrie criticul Bogdan Crețu: „E limpede: Manolescu nu are organ pentru viziunile adînci din *Demonism*, *Strigoii*, *Gemenii* și alte texte în care Eminescu este un mare poet romantic. Proza eminesciană este și ea datată; Cezara «are ca singur merit un anume curaj în scenele erotice ori de pură sexualitate». Criticul citește textele urmărind mereu ce anume spun ele, care le e, tradiționalist vorbind (adică exact ca în abordarea sa), conținutul“. Doar un comentariu: dacă e să-mi doresc ceva, exact lectură literală mai multă aș vrea în critica de azi. Același critic însemnează revoltat cu un ciob de sticlă pe tabla de scris: „*Istoria critică* nu este, s-a mai observat, o carte generoasă cu anterioarele contribuții critice, ci una orgolioasă, care îi subminează șiret pe rivali și manipulează istoria receptării după propriul interes“. Incredibil, adică și zeul Manolescu manipulează cînd scrie, nu doar lahev? Cîte cărți de teorie a literaturii spuneam că am citit?

În care intervine Paul Cernat (publicat, alături de Bogdan Crețu în „Cuvîntul“) cu o frază (sper ironică) bună și ea de memorat pentru Bac: „Dacă imaginea literaturii române oferită de *Istoria* lui G. Călinescu poate fi comparată cu o pictură din epoca Barocului, iar ebosa lui Ion Negoieșcu are un caracter pur impresionist, imaginea literaturii române din *Istoria critică* se apropie vertiginos de pictura abstracționistă“. Criticul e preocupat de asemenea de verificarea amănunțită a listei canonice: „E bine că sint Beniuc și Păunescu (poetii adevărați, în pofida maculaturii propagandistice), dar unde sînt Aron Cotruș sau Radu Gyr? Nichifor Crainic nu e menționat nici ca memorialist, iar Vintilă Horia sau Constantin Virgil Gheorghiu nici la autori de dicționar“. Normal ar fi fost să interpretezi, nu să întreb. Ce poți dori mai mult, în calitate de hermeneut, decît să observi că un critic care a avut de tras de pe urma lui Crainic – antologat în vremuri comuniste de același Manolescu – alege în 2008 să nu-l mai bage în seamă pe același poet? Bloom de aici ar fi început...

Cristea-Enache notează indignat că Manolescu a profitat de binefacerile epocii și n-a mai citit mult și completează: „Prin alegerea beneficiilor epocii actuale și renunțarea de *facto* la critica literară, Nicolae Manolescu se distinge (și nu în sens pozitiv) de E. Lovinescu și G. Călinescu“. Așa e, Călinescu n-a profitat de comunism, Manolescu a profitat de capitalism în schimb. Penibil.

Interpretări corecte și mici nedreptăți

Alex. Goldiș a scris printre primii despre *Istorie* și a reușit, ceea ce e mare lucru în peisajul critic descris mai sus, să iasă din logica așteptărilor și răfuielilor nostalgico-oeidipiene. În primul rînd, atinge problema teoriei literare ocolite în anii '60 de mai toată critica, nu doar de Manolescu. Apoi observă amănunte utile interpretării: „Nu-i de mirare, așadar, că *Istoria critică a literaturii române* a fost mai așteptată chiar decît cea a lui Călinescu, dacă ne

gîndim că istoricul interbelic nu se bucură nici pe departe de reputația manolesciană în momentul publicării impresionantului tom“. Goldiș execută scurt acolo unde simte ezitări nepermise, dar savurează lectura. Ba chiar simte acea forță stranie care îl mină pe Manolescu în zona originalității cu orice preț, a teribilismului „de scenă“, forțat cumva de așteptarea intensă a publicului – exact aici stă și fascinația cărții. Corecte prin relaxarea tonului sau prin identificarea unor teme de discuție adevărate mi s-au părut și articolele Sandei Cordoș sau Nicolettei Sălcudeanu. Doris Mironescu intră mai curînd în horacapană în(t)cînsă de Cernat-Enache.

Cosmin Ciotloș a scris o serie de articole de apărare a lui Manolescu în „România literară“. Mihai Iovănel îl judecă însă prea aspru pe blogul „Cultura“ (cu un tip atît de tînar și atît de pasionat de literatură cum îmi pare Ciotloș trebuie să ai puțină răbdare). Ciotloș, parcă înrăit, a insistat să vadă, de exemplu, ca pe un merit al *Istoriei* descoperirea poetului Nicolae Prelipceanu... Eu nu spun decît că un critic ingenu poate să piardă din vizor un context ingrat. De aceea, nu-i voi face proces de intenție. Voi spune doar că a greșit și că uneori trebuie să găsești contextul potrivit să lauzi un om – el nu l-a găsit și și-a făcut rău aiurea.

Am văzut că Daniel Cristea-Enache, după receptarea negativă a *Istoriei*, nu mai scrie la „România literară“, nici la „Idei în dialog“. A fost eliminat din sumar. Trec peste faptul că omul mai are puțin și scrie și pe gardurile Academiei, că e în toate comitetele și comisiunile literare și că o manieră mai prăfuită de a înghiți literatura nu cunosc printre tineri. Trec și peste faptul că „România literară“ e o revistă care s-a izolat pînă la autoanihilare și spun simplu: lui Cristea-Enache i s-a făcut o nedreptate.

P.S.: Nu am apucat să scriu despre referințele extrem de sărace la literatura străină, imensul păcat al lui Manolescu și al criticilor săi. Era încă o justificare a furiei împotriva „ouroborosului“. Poate o să revin.

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

DENIS DIDEROT

CĂLUGĂRIȚA

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

în fiecare vineri,
de la 20.00
Cu Anca Baraboi și
George Onofrei

Nonconformism (III)

Între a fi „nonconformist“ și a fi conformist (fără ghilimele), distanța nu este atît de mare precum ar putea să pară.

Indiferent la ce te aliniezi, la o turmă condusă de un baci dibaci sau la o minoritate excentrică și țipătoare, vei renunța la convingerile tale, câte vor fi fost, pentru a juca un anumit rol, într-o scenografie dată, după o regie care nu-ți aparține.

Dependentul de glasul și opinia majorității e baremi sincer. Nu vrea să apară altfel decît este: un pion pe o tablă de șah, o rotiță într-un angrenaj, o oiță deloc năzdrăvană. Ai spune chiar că

multora le este dat să ilustreze instinctul gregar, supra-individual. Nu toți putem fi exploratori și mari inițiați, disidenți și martiri, genii și sfinți. Statistic, sînt relativ puțini aceia capabili să facă din orice gest, un gest exemplar, și din întreaga lor viață, un parcurs excepțional. Dar, oricum ar fi, majoritățile formează media și constituie pînă la urmă textura rezistentă a umanității, ba chiar nucleul ei incasabil. Omul obișnuit: dacă nu foarte-foarte, totuși, nici prea-prea... Nu descoperim în această uriașă categorie sclipirile marilor minți. Cu siguranță însă, regăsim o normalitate satisfăcută de ea

însăși, un bun-simț popular, uneori grobian, pe care se poate conta.

Nu este suficient. Dar e oricum mai mult decît ifosele pretins nonconformiste ale unor falși eretici, care au nevoie disperată de această majoritate tăcută, pentru a o putea snoba. Și pentru care o societate liberală, cu toate opțiunile și avantajele ei, constituie terenul ideal de manifestare. Mi-aș fi dorit o clasă de asemenea nonconformiști, ridicăți din mijlocul turmei ascultătoare, nu după 1989, cînd oricine poate spune orice, dar înainte de Revoluție, pe vremea Partidului unic. Ar fi fost de dorit să

avem atunci ceva mai mulți disidenți: anticomuniști în timpul regimului comunist, oponenti ai lui Ceaușescu pe cînd Ceaușescu trăia, tăia și spînzura.

A fi nonconformist – de data aceasta, fără ghilimele ironice – presupune de fapt și sincronicitate, și continuitate. E teribil de greu: să filtrezi critic tot ce se spune și se crede, păstrînd rezerva sau luînd distanță față de o atitudine comună, refuzînd confortul (moral, psihologic, material) oferit de compromisul general. E la fel de greu să păstrezi comunicarea și dialogul cu această colectivitate cumînțică, încercînd să-i înțelegi impulsurile și justificările. Nu mai puțin dificilă îmi pare smulgerea din clișee, din convenții, din tipare

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

de gîndire și acțiune excesiv utilizate și formalizate. Trăiești într-un spațiu și într-o epocă dominate de un anumit cod cultural și comportamental, la care ești obligat să te raportezi. Nu vorbești, la figurat vorbind, limba majorității, dar majoritatea o vorbește pe a ta, la propriu. Trebuie deci să te desprinzi de context, dar păstrînd toate aderențele; să-ți joci cît mai bine rolul social, punîndu-l însă în armonie cu fondul tău de opinii personale și credințe intime; să înfățișezi o condiție sau alta

(bun român și bun cetățean, profesionist impecabil și votant lucid, familist desăvîrșit și prieten adevărat), respectîndu-ți totodată propria condiție. Și urmîndu-ți vocația.

La acest palier, cred că nonconformismul și conformismul se întîlnesc. E vorba în fond de același lucru: să respecti absolut toate regulile, normele, coordonatele prescriptive ale lumii tale, fiind în același timp într-un acord deplin cu *persoana* pe care numai și numai tu o reprezînți.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment cu cioară și porc

Veronica D. Niculescu: Cioara avea două nuci. Una i-a căzut cînd încerca să o spargă. A privit-o fără să se sinchisească, înclinînd doar capul într-o parte. Poc sec pe trotuar. De învățat de la păsări: calmul în situații critice. Și mi-am amintit de bunicul Mitică. După ce venea din oraș și constata că *iar* îi lipsește ceva, spunea calm, ridicînd din umeri: „Ori îl pierdui, ori mi-l fură”.

Emil Brumar: Mi-am amintit de nenea Mitică de la Curtea de Argeș. Avusese cîndva cafenea, sala cu două mese de biliard, etaj cu fete! Acum era contabil! Avea prieten un zugrav de biserici, bețiv și fără mîna stîngă. În vacanțele de vară stam cam tot timpul la el, în una din vechile camere ale întregului corp de locuințe ce-i aparținuse, naționalizat. Zugravul, din plină stradă, îl striga pe nenea Mitică: „Porcule!!!”. Iar nenea Mitică răspundea din casă: „Da, Porcule! Vin imediat!”. Zugravul îl informa: „A venit bere la gară, Porcule!”. „Cobor, Porcule”, răspundea grăbit nenea Mitică!!! Și mă luau și pe mine să beau un țap!

V.D.N.: Aveau haz Miticii! Eu adoram replica bunicului, era de un calm desăvîrșit, parcă astfel explica totul! Nu era nici urmă de îngrijorare, de vină, nu căuta... Ori, ori. Și gata.

E.B.: Uitasem să spun că nenea Mitică era contabil la o gospodărie colectivă de lîngă Merișani. Făcea naveta zilnic. Pleca pe la 6 dimineața și sosea pe la 5 după masă. Soția lui, tanti Vera, era una din surorile lui maică-mea. Tanti Vera avea un obraz extrem de blînd, surîzător, de chinezoaică; îmi aducea mereu dimineața, pe un platou, mîncarea, în odăița mică, plină toată cu un pat extrem de larg și cu un dulap în care eu, scoticitor febril, găsisem teancuri de poze cu femei goale și niște reviste vechi, cam deocheate... Camera mai avea și un ghișeu spre o altă odaie, mare... Fusese infundat cu un carton pe care l-am găurit cu un ac... curios să surprind intimitățile posibile... Spre dezolarea mea, nu am descoperit nimic!

V.D.N.: Nu-mi pot imagina revistele vechi! Existau? Scotocim și eu după cărțile interzise, erau în stratul al treilea al bibliotecii burtoase, jos. Dacă ne imaginăm biblioteca aceea ca pe un corp, interzisele stăteau ca în intestinele ei, rușinoase. Le găseam și le răsfoiam cu mare interes, pe covor. Chinul era să le pun la loc exact la fel! Și alte două straturi de cărți deasupra – construiam fațade identice din cărți-cărămizi, tenuciam cu cotoare înșirate atent...

E.B.: Da, existau, erau în alb-negru sau în sepia. Dar fotografiile separate erau cu mult mai interesante. Și eu trebuia să pun totul la loc cu grijă, ca să nu se observe că cotrobăisem. Gaura făcută cu acul a fost infundată tacit de unchiul meu, care nu mi-a făcut nici o observație! În schimb am fost expedit să dorm la un frate de-al mamei, nenea Fima, cel care-l avea ca fiu pe Petrică, văru-meu. Am nimerit din lac în puț! Tanti Olguța se purta foarte sever cu amîndoi!!! Însă noaptea, pe întuneric, avea un fund mare, alb! (Aici ar trebui să explic ce și cum!)

V.D.N.: Nu prea înțeleg de ce era așa expedit un băiețel dintr-un loc în altul. Eu n-am stat decît cu mama, tot timpul. O singură dată, într-o vacanță la Arad, o mătușă binevoitoare a vrut să o ajute și să îmi facă baie. Am refuzat cu plînsete, ținînd bine de haine – argumentele că sînt mică nu contau pentru mine. Nu există oameni mici. Nimeni, în afară de mama, nu se putea atinge de mine.

E.B.: În primul rînd că aveam deja 13-14 ani, nu eram chiar un băiețel. Apoi nenea Fima ținea foarte mult la mine din cauză că îmi plăceau, din grădina lui, pătlăgele roșii, mari, lucioase, orbitoare. Iar tanti Olguța, cu o soră de-a ei, Mariusea, ce venea uneori în vizită din Cîmpulung-Muscel, ne luau amîndouă pe un soi de cerdac de lemn, la soare, și ne storceau coșurile cu o mare dexteritate!!! Am rămas cu amintiri tulburi de tot din perioada aceea... Surorile aveau o plăcere bizară! Cînd spun că ne luau pe amîndoi, mă refer la Petrică și la mine, desigur...

Trei case regale, la curtea

S-a tras cortina. Sala este goală. De după scaunele reci se văd doi ochi mari, ce absorb ca un burete forfota de pe scenă. Nu, nu e la Teatrul de Păpuși, deși acolo i-ar fi locul, alături de alții de-o șchioapă. Și nu, nu e o joacă, deși înainte de începerea spectacolului a jucat șotron printre decoruri. E unul din copiii ai căror părinți au uitat să le facă un vaccin împotriva unui virus numit teatru. La Teatrul Național „Vasile Alecsandri”

din Iași, povestea de mai sus s-a repetat în trei rînduri. Sergiu Tudose și Violeta Popescu și-au văzut fiica, pe Catinca, urmîndu-le pasiunea pentru teatru. Același lucru s-a întîmplat cu Monica Bordeianu și fata sa, Haruna Condurache. Și Ozana Ciubotaru iubește de mică scîrțîitul scîndurii de scenă, la fel de mult ca părinții săi, Petru și Cristina Ciubotaru. Toți copiii actorilor și-au învățat încă de mici rolurile.

„Am crescut pe scenă”

În momentele diferite, dar parcă decupate din același film, Petru Ciubotaru, Monica Bordeianu și Sergiu Tudose și-au găsit rostul în carieră și în familie. Așa cum se întîmplă în momentele de dăruire totală, teatrul a depășit granițele scenei și a intrat în casele celor trei actori. Luați prin turnee și crescuți în atmosfera molipsitoare și atrăgătoare a acestei lumi, copiii actorilor s-au îndrăgostit necondiționat de teatru.

Sergiu Tudose nu-și poate reprimă nici astăzi un of pentru momentul în care Catinca s-a dedicat scenei. „Noi ne-am dus în turneu la piesa *Chirița în provincie*, eu jucam acolo și Violeta (Popescu – n.r.) făcea figurație, într-un fel ca să mergem împreună și atunci am luat-o și pe Catinca acolo, iar Catinca i-a plăcut așa de mult!” Catinca nu lipsea de la nici o piesă jucată de părinți. „Știam care e atmosfera din culise. Mă duceam la piesele de teatru ale părinților mei. Erau spectacole cu costume superbe, era o boemie. Era altă viață atunci, cred că și asta m-a atras. Actorii făceau parte dintr-o societate boemă și erau văzuți în afara omului obișnuit”, își amintește Catinca Tudose. Și fiica Monicăi Bordeianu „și-a făcut abonament” la spectacolele jucate de mama ei. Haruna Condurache stătea pitită lîngă suflour, cu ochii curioși și mari, în mijlocul actorilor îmbrăcați în costume de epocă. „De la 13 ani, ea știa pe de rost toate spectacolele în care jucam eu. Alerga de la ore, cînd se auzea în difuzor că începe spectacolul, avea locul ei și știa absolut toate replicile”, mărturisește Monica Bordeianu. „Că vroiam, că nu vroiam, oricum mergeam de cînd eram bebeluș. Adormeam în scenă la repetiții”, povestește Haruna, care a fost

Catinca Tudose și Sergiu Tudose

de mică fascinată de această lume. A fascinat-o faptul că, din momentul în care se aude gongul, actorii devin altcineva.

Și Ozana, fiica lui Petru Ciubotaru, „s-a îmbolnăvit” de teatru, iar cele două roluri, de spectator și de actor, s-au confundat în sufletul ei. „Da, am crescut pe scenă, în teatru, în minunea lui, a reflectoarelor, a muzicii, și n-am sesizat niciodată că e doar o vrajă. Eu sînt un spectator ideal în primul rînd, îmi place la nebunie să văd un spectacol bun, mă topesc de plăcere și sînt foarte ușor de păcălit ca spectator. Probabil s-a contopit nevoia de teatru cu dragostea de a vedea teatru de bună calitate și de aia am intrat în breaslă”. Pentru Catinca Tudose a fost nevoie de un moment cu adevărat fantastic, care i-a transformat tatăl în zeu, iar pe ea într-o fetiță vrăjită de scenă. „Țin minte o singură dată, cînd tata juca *Amfitrion* și cobora de la pod, cu niște hamuri din alea de parașutiști, el cobora de la pod ca și cum ar fi venit din Olimp pe pămînt. Și mie mi-a plăcut la nebunie!” Își ruga tatăl s-o lege de hamuri și să o tragă în pod, chestie care i-a creat „o impresie teribilă”.

„Nu te apuca de meseria asta”

Petru Ciubotaru, Monica Bordeianu și Sergiu Tudose au gustat pînă la capăt din această meserie, pe alocuri dulcea, pe alocuri amară și grea. Nu și-au menajat deloc copiii care voiau să le calce pe urme. „Eu nu aș fi vrut să fie în teatru, logic! I-am și spus asta Catincai, pentru că știu că e o meserie grea, repet, o meserie grea! Tutturor le-am spus că e foarte dură, intri și nu știi cum să ieși. Intrii ferfeniț sau ieși învingător”, spune Sergiu Tudose.

Nici Monica Bordeianu nu ar fi vrut ca Haruna să aleagă drumul acesta fără întoarcere, atît de greu de străbătut. „I-am adresat aceleași sfaturi pe care le-am primit și eu: «Nu te apuca de meseria asta, și asta nu e un fel de *bau, bau* ca să-l incîți. Nu, e pe-adevăratalea, nu te apuca de meseria asta, pentru că e prea greu să renunți cînd te-ai apucat de ea!»”, spune Monica Bordeianu, care crede că dragostea pentru teatru i s-a transmis genetic fiicei sale.

De altă părere este Petru Ciubotaru, care, deși nu și-ar fi dorit un astfel de drum pentru fata sa, a sprijinit-o în demersul său actoricesc. „S-a întîmplat ca ea să aleagă în timp, a trăit într-o familie de actori, cu mama și tatăl actori, în mediul teatrului. Nu i-aș fi dorit neapărat profesia aceasta, dar în momentul în care și-a ales-o, am sprijinit-o. I-am fost profesor și mentor, se poate spune. Eu cred că e o întîmplare, povestea asta a continuării tradiției nu există”, crede Petru Ciubotaru.

„Ne-am temut să nu semănăm”

Sfîrșitul copilăriei și adolescenței petrecute în spatele cortinei a declanșat un alt mecanism, poate nedrept, dar pe care au fost nevoiți să-l înfrunte. Să demonstreze

„N-AȘ VREA CA ȘI COPILUL MEU SĂ TREACĂ PRIN ASTA”

Atingînd maturitatea în teatru, copiii actorilor și-au înțeles abia acum părinții care au încercat să le înăbușe dragostea pentru scenă. Ajunși la rîndu-le părinții, aceștia mărturisesc că nu doresc aceeași meserie pentru copiii lor. „Eu sper ca al meu să nu urmeze aceeași carieră. Deocamdată nu e entuziasmat de teatru și sper să nu fie, pentru că cine știe ce vremuri vin. Deocamdată el are talent la desen, a jucat într-un filmuleț de scurtmetraj, un rolșor mic, dar sper să nu se apuce de asta. El zice că ar vrea să fie arhitect și cred că e mai bine”, povestește Catinca Tudose. Și Ozana Ciubotaru dorește o altfel de carieră copilului ei, alta decît teatrul: „Nu. E clar că are aptitudini. E deja integrat în trupa teatrului. Sincer, mi-aș dori mai mult să facă ceva în domeniul religiei. Actorul e supus multor presiuni, presiunea textului, presiunea regizorului. E o meserie în care tu nu-ți mai aparții și n-aș vrea ca și copilul meu să treacă prin asta”. „Dar depinde ce va alege el”, adaugă Ozana. „Acum am o nepoțică de șapte ani, mi-ar fi frică să se apuce de așa ceva”, spune și Monica Bordeianu.

Iui „Vasile Alecsandri”

că, pe scenă, sînt alții decît părinții lor, că nu au fost împinși de la spate și că talentul nu poate fi impus, ci doar încurajat.

Ani întregi, Monica Bordeianu a fost măcinată de ideea că fiica ei i-ar putea semăna în arta de a juca teatru. „În facultate era aproape o povară faptul că mi se spunea foarte des că semăn cu mama. Vedeam în asta un defect, în sensul că nu doream să se înțeleagă că avem și același gen de a juca pe scenă”, povestește Haruna, care a încercat să-și croiască un drum și un stil diferit. „Nu-mi seamănă și îmi pare bine. Ne-am temut să nu semănăm. Toți îmi spuneau: «Ai grijă să nu-ți seme-ne!». Are o ușurință în a aborda, are mai mult relief, are o plajă mai mare de roluri ca mine, eu sînt mai alambicată, mai sucită, mai învîrtită, ea merge mai la obiect și în asta nu-mi seamănă, e severă, dar foarte corectă”, mărturisește Monica Bordeianu.

Catinca Tudose a făcut Teatrul la Tirgu Mureș, dar s-a întors la Iași: „La Tirgu Mureș mie mi-a prîit foarte mult, pentru că acolo nu știa nimeni că mama și tata sînt actori, am avut succese acolo, oameni care au ținut foarte mult la mine, au crezut în mine și mi-au dat și mai multă încredere, pentru că aveam nevoie poate și din cauză că de fiecare dată eram tratată drept fata lui Sergiu și a Violetei”, mărturisește Catinca. A suferit, pentru că mulți o priveau ca pe un ecou al părinților, ca pe „fata” lui Tudose. „De-a lungul anilor, faptul că ai mei au fost actori și am fost în același teatru de multe ori mi-a făcut mai mult rău decît bine. Mulți au zis: «A, de aia joacă, că o împinge tata de la spate». În nici un caz nu m-a împins tata de la spate să iau un rol”, spune Catinca.

Astă seară jucăm în familie

Paradoxal, chiar dacă nu crede că microbul actoriei se transmite neapărat genetic, Petru Ciobotaru este membru al primului teatru de familie din România. Ideea înființării Teatrului „Bon-Ton” îi aparține fiicei sale. Pe scena neconvențională există doar actori, nu și rude, chiar dacă acolo joacă și părinții, și soțul său. „Noi sîntem foarte buni prieteni, în familie, dar sper că nu ne vom pierde niciodată obiectivitatea. Prea mult iubim cu toții teatrul și prea îl slujim cu credință. Nu sîntem foarte critici, ne aflăm la un nivel profesionist, în care fiecare cere și ascultă părerea celuilalt. Din păcate sau din ferice, noi discutăm numai despre teatru. Trăim în lumea asta”, povestește Ozana Ciobotaru. „Acest teatru a adus curajul, ideea că teatrul se poate face oriunde și

Haruna Condurache și Monica Bordeianu

oricînd, plecînd de la căruța cu paiate și a face teatru ici-colo. A împămîntenit această idee, că teatrul poate exista și va exista, nu va muri niciodată, pentru că se face oriunde și oricînd”, crede Petru Ciobotaru.

Le-am întîlnit la o piesă de teatru jucată recent. *Visul sau Damen-vals* este reprezentația care le-a adus pe aceeași scenă pe Monica Bordeianu și pe Haruna Condurache. Își amintesc cu drag de primul spectacol jucat împreună, în care Haruna era la începuturile carierei sale. În *Elisabeta*, unde Monica Bordeianu juca rolul Mariei Stuart, a avut loc primul contact al mamei și fiicei, altfel decît cele două erau obișnuite acasă. „Atunci m-am simțit mult mai tînără, a venit și mi-a spus că sîntem amîndouă pe aceeași distribuție, am avut emoții”, povestește Monica Bordeianu, care a luat înfățișarea unui profesor dur și sever în artele actoriei. „Am ajuns să predau și eu meseria asta, aveam o clasă mică de șapte oameni și dintre toți șapte... ia ghiciți cine era dintre toți cea mai «ciuca bătăii». Asta, pînă cînd a strigat: «Cer același tratament cu toți colegii mei!». Eram mai dură cu ea. Cînd am jucat eu cu ea pe scenă am chinuit-o, nu că așa fi avut dreptate, nu, de frică, știam că răspunderea era atît de mare, încît am chinuit-o. Îmi amintesc și acum cînd eram în culise, mai umblam în primul an să-i mai spun cîte ceva, și parcă vîd și cum ridică mîna și îmi spunea: «Nu, mi-ai mincat sufletul patru ani, pînă aici!».”

„De cînd sînt în teatru, din '93, au existat vreo două cazuri în care am jucat chiar toți în spectacole. *Cui îi e frică de Virginia Woolf* și *Cabotinul*, de John Osborne. Cu unul dintre părinți am jucat în *Bertoldo la curte* de Massimo Dursi, am jucat cu tata, o piesă la care am ținut foarte mult. Tata era Bertoldo și eu eram una din curtezane, dar făceam mai multe, cîntam cătărată pe frînghii. A fost o atmosferă foarte frumoasă, era o comedia dell'arte”, își aduce amînte și Catinca Tudose.

Faptul că împărtășesc aceeași taină, cea a actoriei, le dă o aură de tinerete veșnică, părinților actori, și un plus de noblețe, copiilor actori. Sînt mîndri unii de ceilalți, sînt prieteni, critici, personaje ale aceleiași scene. „Trebuie să o laud pe mama mea. E o colegă excelentă, e o parteneră de scenă excelentă. Îți sare în ajutor cînd te bilbii, îți dă sfaturi. «Fruntea sus, genunchii tari. Tare și cu fața la public. Haruna, nu te da cu prea mult ruj!»”, își caracterizează mama Haruna Condurache. La cei 58 de ani, Monica Bordeianu mărturisește că secretul tineretii ei este zîmbetul. „Mergeam pe stradă, ne întorceam de la bunicii ei, și hăhăiam, iar ea mi-a zis atunci: «Mamă, cine ne vede nu spune că sîntem mamă și fiică». Primul meu gînd a fost: «O, sînt mai tînără». Ea atunci îmi zice: «Știi de ce? Pentru că o mamă și o fiică nu rid așa împreună».”

Ride atunci cînd publicul i-o cere și plînge alături de alți părinți actori, care și-au văzut copiii crescînd pe scenă. Monica Bordeianu și Haruna Condurache, Petru Ciobotaru și Ozana Ciobotaru, Sergiu Tudose și Catinca Tudose și-au dat întîlnire pe scena Teatrului Național din Iași. Acolo, noțiunile precum mamă, fiică sau tată se pierd odată cu ridicarea cortinei. Nu le-au dat aripi, însă i-au învățat să zboare în teatru.

Pagini realizate de Nicoleta Bunduc, Vladilena Bîcu, Victoria Canțîr, Iulia Nănescu, Geanina Șopron

Petru Ciobotaru și Ozana Ciobotaru

Cărți de Dan Lungu și Doina Ruști, în librăriile din Bulgaria

Romane de Doina Ruști și Dan Lungu au fost incluse în portofoliul editurilor din Bulgaria și pot fi găsite deja în librării. Este vorba despre *Zogru* (traducere de Vasilka Alexova, Editura Balkani) și *Sînt o babă comunistă!* (traducere de Ivan Stanov, Editura Faber Print).

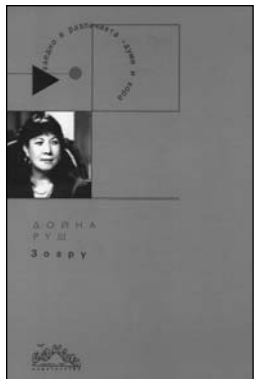
Doina Ruști a fost invitată la sfîșitul lunii mai pentru a-și prezenta romanul *Zogru* în cadrul Festivalului „Plovdiv citește”. Alături de autoare au mai participat traducătoarea Vasilka Aleksova, criticul literar Bojidar Kuncsev, romancierul Georgi Grozdev, precum și Zheni Grozdev din partea Editurii Balkani.

Doina Ruști a scris romanele: *Omulețul roșu* (2004), *Zogru* (2006) și *Fantoma din moară* (2008), proză scurtă, publicată în reviste sau în antologii, precum: *Povești erotice românești* (2007), *Basme și povestiri mistice* (2007), *Scriitori pe Calea Regală* (2008), la care se adaugă eseuri și studii: *Dicționar de simboluri din opera lui Mircea Eliade* (1997), *Dicționar de teme și simboluri* (2002), *Presa culturală* (2002), *Enciclopedia culturii umaniste*, (2003), *Mesajul subliminal în comunicarea actuală* (2005) *Bestiarul cantemirian* (2007). Traduceri din textele sale au apărut în engleză, spaniolă, bulgară și franceză.

Romanul lui Dan Lungu, *Sînt o babă comunistă!*, are din această lună și o ediție în limba bulgară, după cea franceză, germană, italiană și maghiară. Romanul urmează să apară în polonă și spaniolă.

Raiul găinilor are, de asemenea, o carieră internațională bogată, cu apariții în limbile franceză, germană și slovenă. Volumul de proză scurtă *Băieți de gașcă* a stîrnit interesul editorilor din Grecia (cartea e în curs de apariție la Editura Antonios Stamoulis), ediția germană fiind deja apărută. Totodată, Actes Sud a cumpărat drepturile pentru ediția franceză a celui mai recent volum semnat de Dan Lungu, *Cum să uiți o femeie*, iar ediția grecească a *Prozei cu amănuntul* a apărut la Editura Antonios Stamoulis.

Sînt o babă comunistă! (2007, Ed. Polirom) se află în curs de adaptare cinematografică în regia lui Stere Gulea, iar versiunea franceză a cărții a fost dublu nominalizată la Premiile Jean Monnet (Franța, 2008). De curînd, a publicat un al treilea roman, *Cum să uiți o femeie* (2009). Tot la Polirom a mai publicat două volume de proză scurtă, *Băieți de gașcă* (2005) și *Proză cu amănuntul* (ediția a II-a, 2008), iar alături de Radu Pavel Gheo a coordonat volumul colectiv *Tovarășe de drum. Experiența feminină în comunism* (2008).

**Cu...
minte de duminică
cu Andreea Ionescu**

duminică, de la 10 la 12

Radio România Cultural cultural.rom.ro

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Meta-Lee

„Lanțuri pe cureaua lată/metalist eram odată...“

...sau îmi imaginam că așa sînt!?

Purtatul hainelor ce indică un anume stil de viață m-a lăsat indiferent. Ba, m-a amuzat copios deseori. Și nu mă refer la ridicolul unor personaje ca Marian Nistor, liderul pe viață al defunctei formații Savoy, cu bentița lui roșie întinsă pe fruntea-i poetică. Nici la indescriptibilul Nicu Covaci, ale cărui gablonzuri strălucitoare și centuri încrucișate îl fac de neconfundat în cea mai compactă mulțime. Fiecare dintre aceștia are dreptul, cucerit cu asupra de merit, să afișeze ce vrea ca imagine. Am în vizor pe fanii & făneșele fără identitate proeminentă, a căror înscriere într-o mișcare le conferă un rost existențial. Mi se pare jalnic să porți haine specifice unui curent muzical și să pretinzi că asta îți dă individualitate. Era o vorbă, că blugii sînt uniforma non-conformiștilor. Ce să comentezi? Măcar tipii care se cred Elvis au justificare: sînt bolnavi. Dar ceilalți? Pesemne că „autoritatea“ lor seamănă cu a vîntătorilor din cîntecul pastșat în motto, ale căror isprăvi se rezumă la... cîntece & povești!

De cînd am văzut prima dată un clip difuzat pe nu știu ce post TV german, mi-am dorit să găsesc un concert cu formația Lee Aaron. Era în toiul freneziei hairy (nu heavy) metal, cînd zeci de trupe se „lansau“ cu genul ăsta de muzică plăcută, ușoară, dansantă, fără probleme. Obiectiv discutînd, se poate afirma că moda „metaliștilor“ păroși, cu aspect androgin, a tăiat legătura

rock'n'roll-ului cu solul din care ieșise. Asta a generat mișcarea grunge, ce-a repus rockul în drepturi, aruncînd adeptii ple-telor stilizate (că rockeri nu le pot zice) la colțul curiozităților.

Am găsit abia recent două concerte Lee Aaron, ținute în Londra, 1985, an de vîrf pentru gruparea centrată pe expresivitatea unei femei care a ales din tinerețe cariera showbiz. Priza la public e mai degrabă modestă, se vede chiar și-n ultima apariție pe scenă. Or fi fost londonezii exagerat de exigenți? Abia reacționau la promisiunea solistei că dacă aplaudă frenetic se vor vedea în video! E clar că spectatorii receptau exact ce se mima pe scenă! Reauzind timbrul solistei Karen Lynn Greening, primul meu gînd a fost că seamănă cu vocea lui Jennifer Rush! Vă mai amintiți de Jennifer Rush? Raportul de comparație stabilit inconștient mi se pare edificator. Simpatice și viguroase canadiancă a pierdut pînă și bruma de originalitate pe care i-o atribuisem. Va rămîne în continuare o prezență agreabilă, senzuală, de consumat doar ca material didactic pentru vreo istorie ilustrată. Ca să fac o glumă cam nesărată, lipsa de interes a personalității sale se datorează faptului că nu e nici blondă, ca Lita Ford, nici brunetă, ca Joan Jett. E șatenă, iar genul ăsta nu prea agață ochiul...

Ce m-a frapat, după atîta vreme, este prestația trupei în concert. Lipsite de motivarea inferioară ce dă substanță manifestărilor autentice, gesturile componentelor sînt fade, făcute, facile. Chitariștii se agită forțat și aiurea. Vocalista învîrtește microfonul în aer, cum făcea Roger Daltrey, dar nu-i dă prin cap să insinueze, de exemplu, că-l folosește ca vibrator. Ar fi fost un alt gest contrafăcut, dar de impact. Și foarte rock, să zic așa. Absența unui astfel de semn traduce falsitatea în care s-a complăcut hairy-metalul. Dacă rockul este expresia unui fel de erotism, indecent și brutal, cum să ocolești orice aluzie la sex într-un show nedestinat copiilor? Nu e o acuzație, ci o perplexitate. În fond, poate că metaliștii aceștia cu părul bine coafat vor fi săltat estetica rock la un nivel superior, pe care popoarele înapoiate nu-l înțeleg...

Probabil că de-aia m-a luat somnul uitîndu-mă la concertul Lee Aaron!

Ilian Gârneț – un violonist al timpului nostru

Premiera unui român la cel mai important concurs european de vioară, „Regina Elisabeta“ de la Bruxelles, nu este o întâmplare de toate zilele și ar fi nedrept să nu se vorbească de Ilian Gârneț și în paginile noastre. Laureat cu premiul al treilea al ediției din acest an, încheiată în urmă cu două săptămîni, Ilian era apreciat de critica belgiană drept un personaj surprinzător, cu o tehnică „de-a dreptul impresionantă, atacuri perfecte, întotdeauna în largul său“. Pe scenă ar fi „foarte expresiv, aproape un personaj de teatru“.

Într-un portret radiofonic pe care l-a realizat radiodifuziunea belgiană, asemenea altor candidați în finala de la Bruxelles, Ilian Gârneț se prezintă simplu: „Sînt român și trăiesc în Moldova. Sînt născut la Sankt Petersburg [în 1983], unde părinții mei studiau la Conservator“. Și tot el precizează că vine dintr-o familie de muzicieni, cu un bunic dirijor, o bunică soprană, mama pianistă, participantă la numeroase concursuri, tatăl coreograf. Atașamentul față de vioară nu a fost instantaneu, o scurtă perioadă a fost atras de... trompetă. Dar, din copilărie, i-a plăcut Mozart, realizînd apoi că, odată cu maturitatea, „Mozart e din ce în ce mai greu de cîntat. E unul din compozitorii mei preferați și e divin ca muzică. Cred că este cel mai dificil compozitor fiindcă atunci cînd îi cînti muzica trebuie să fii permanent ca un copil în fața ei“.

Ilian Gârneț, poate stimulat de mama sa pianistă, a ales calea concursurilor pentru a se impune atenției lumii muzicale. În curriculum figurează numeroase competiții și premii în România, dar recunoașterea meritelor sale reale pare să fi venit abia anul trecut, odată cu primul premiu la Concursul Tibor Varga de la Sion, organizat de Fundația David Oistrach. La care se adaugă acum prestigiosul premiu al treilea de la „Reine Elisabeth 2009“, după spusele lui „un concurs cu totul diferit, prin lungimea și programul extrem de dificil, cu o piesă obligatorie frumoasă, dar foarte grea“.

Pentru criticul Serge Martin, de la „Le Soir“, Ilian Gârneț este „un muzician serios și solid care știe foarte bine spre ce se îndreaptă și își dă mijloacele de a ajunge acolo“. Criticul îi laudă „libertatea

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată“ (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

rapsoadică“ demonstrată în semifinale, atitudine diferită de „caracterul concentrat serios“ al prestației din finală. Ilian este lăudat pentru culorile tomnatece pe care le dă primei mișcări din *Sonata a 3-a* de Brahms, construite în gradații frumoase ce au dat partiturii întreaga ei pondere „cu multă reținere și concentrare în lirismul intim al *Adagio*-ului, un aspect felin în mersul legănat din *Scherzo*, o energie hotărîtă care amestecă de-a lungul părții finale zonele de umbră și impulsurile autentice. Acest Brahms este un amestec de fervoare și de energie fără exces“.

Criticul îi laudă și prestația primului concert de vioară de Șostakoviți cu *Scherzo*-ul cu alură rapsodică – un fragment ce poate fi vizionat pe youtube.com –, cu lirismul disperat al *Passacaliei* și „un climat de dezolare solitară ce deschide marea cadentă, condusă apoi spre o *Burlescă* ce devine obsesională. Ansamblul nu este lipsit de coerență“, conchide criticul belgian.

Un admirator ce a urmărit competiția de la Bruxelles, adăuga pe un blog că i-a

fost dat rar să audă în cadrul unui concurs „o prestație atît de intensă“, ce i-a dat „aproape un frison sau piele de găină“.

Ilian Gârneț declara în interviul pentru radioul belgian că îl iubește pe Brahms „fiindcă e natura, pădurea însăși“, Șostakoviți, pe de altă parte, fiind pentru el întruparea istoriei Rusiei, cu regimul ei sovietic, comunist. „Șostakoviți nu se putea exprima prin cuvinte, doar prin muzica sa, în concertul său el e viața Rusiei însăși“.

Și violonistul încheia spunînd: „Muzica este prima mea limbă. Sînt doar un soi de canal, muzica trece doar prin mine, nu încerc să o fac eu. Iar calitatea cea mai frumoasă a unui muzician este să fie onest față de muzică“.

Un tînăr artist, azi în vîrstă de 25 de ani, demn de a fi urmărit. Prestația sa în concertul de Șostakoviți poate fi deja ascultată, alături de cele ale celorlalți doi laureați ai concursului „Reine Elisabeth 2009“, australianul Rey Chen și belgianul Lorenzo Gatto, pe un set de discuri pus în comerț la 6 iunie pe site-ul competiției.

Cele nouăsprezece Luni steampunk

Dacă porți *vintage* înseamnă că ai imaginație și curaj, că reinterpretezi epocile și tendințele după bunul plac și propriul chef, că te ferești de etichete, preferînd un mix'n'match eclectic. Dacă folosești produse *eco-friendly* înseamnă că ești conștient de problemele de mediu, că vrei să salvezi planeta, preferînd sacoșele din in la cumpărături și rolele în locul unui coupé. În ultimii ani, cele două adjective sînt rîvnite aidoma titlurilor nobiliare de toți cei care se vor *cool*.

Probabil că unele dintre cele mai interesante obiecte ce poartă simultan atributele amintite sînt bijuteriile 19Moons, piese unicate ce-ți taie răsufarea fără să îți golească și buzunarele. Cu un design steampunk, neo-victorian, retro sau industrial, bijuteriile 19Moons sînt migălos create din piese vintage și mărunchiuri aparent fără importanță, culese din vechi mașini de scris, telefoane acum nefuncționale sau ceasuri de epocă.

Creația artistei americane Niffer Desmond, brandul a devenit din ce în ce mai cunoscut în mediul online în ultimele luni. De altfel, principalul magazin de unde pot fi achiziționate fascinantele bijuterii este virtual, găzduit de Etsy.

Hugh Grant Machine

Niffer este la fel de ciudată precum numele ei. La micul dejun îi place să mănînce ouă, cartofi și piine prăjită cu șuncă vegetală sau clătite din bostan glazurate cu ciocolată. A avut un ciine pe care, din Ulysses, a ajuns să-l strige Useless și se declară înnebunită după capre și ceai.

Inspirată de natura mereu surprinzătoare, fascinată de armonia în care coexistă ordinea și haosul din Univers, își dorește să recicleze tot ceea ce oamenii aruncă în uitare, transformînd inutilul în artă. De micile comori se împiedica încă din copilărie pe stradă, culegînd tot ce-i fura privirea. Primul colier – făcut din pene, oase și mărgelă – a împrumutat stilul triburilor amerindiene. Apoi, în bijuterii se transformau șuruburile și piulițele pe care le colecționa conștiincios.

De reciclat „serios” s-a apucat în anii

'90, pe cînd studia deja arta, creînd dintr-un videoplayer, citeva fișii de catifea, un aparat TV portabil și părți dintr-o mașinuță teleghidată un robot denumit Hugh Grant Machine. Dar marea dragoste au rămas bijuteriile.

Deși este singura sa îndeletnicire profesională, crearea podoabelor magice nu poate fi numită, spune Niffer Desmond, un simplu *job*. „I-aș spune mai degrabă pasiune, pentru că mă distrez prea de minune cînd lucrez și mă simt prea împlinită ca să fie doar o meserie. Pe de altă parte, este prea solicitantă ca să o considerăm un simplu hobby.”

Niffer Desmond

DISPLAY

Diana SOARE

Viitorul prin lentila vremii

Bijuteriile 19Moons sînt împărțite în diferite colecții: Plastinia, Arcadia, X-Machina și Dione. Dione are o tematică futuristă, inspirată de timp și spațiu, cu influențe Art-Nouveau. Arcadia se întoarce spre natură – păsări și flori, învăluite într-un aer victorian –, iar Plastinia este cea mai vie, colorată și tinerească linie, pentru care artista folosește materiale din anii '60-'80. Cea mai spectaculoasă este însă, fără îndoială, X-Machina. Pentru piesele din această colecție, Niffer folosește tehnologie reciclată (taste împrumutate de la vechi mașini de scris, case de bani sau telefoane publice, mecanisme de ceasornic, șuruburi minuscule și ace de busolă), pe care o redefineste în stiluri variate, de la industrial pînă la steampunk.

De unde atracția pentru steampunk? „Pur și simplu, îmi place ideea că tehnologia poate fi apreciată atât pentru frumusețea, cît și pentru funcționalitatea ei. Mai este și partea *science fiction*, viitorul așa cum se întrezărea prin lentila vizionară a anilor 1800... În copilărie am avut un disc cu *Mașina Timpului* de H.G. Wells, iar povestea mă fascina și înfricoșă deopotrivă. Astfel a început iubirea mea pentru Sci-Fi și steampunk”, povestește Niffer Desmond într-un interviu.

Așadar, bijuteriile sale sînt suficient de neobișnuite, de vintage și de eco-friendly încît să se transforme într-un *must-have*. Să vă mai spun că prețul lor începe de la 35\$ și se oprește înainte de 100\$? Nu dați buzna, 19Moons este deocamdată în vacanță, dar se întoarce pe 18 iunie pe Etsy.com.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

PROMO: 3 în loc de 2

„diridongong dighidongong dighidan gam baaaam!”

„diridongong dighidongong dighidan gam baaaam!”ⁱ

Da, vă rog.
Alo, bună ziua, domnul Matache?
Matache Aurel, da. Cine întrebă?
De la firma Asasinate Speciale.

ting ding ding ding ding!

„diridongong dighidongong dighidan gam baaaam!”

„diridongong dighidongong dighidan gam baaaam!”ⁱⁱⁱ

S-a întrerupt, domnu Matache.
Nu s-a întrerupt, am închis eu!
Cum vă permiteți să mă căutați prin telefon?

Păi, ne-ați lăsat numărul pentru urgențe ca să vă anunțăm cînd e gata.

Păi, nu e gata, că azi dimineață i-am văzut. Ptiu, dacă ne ascultă ăștia?

Seriul e clientul nostru de mult timp. Știți cum e, cele mai bune afaceri se fac cu statul, hi hi hi. Să vă spun de ce v-am sunat: ați auzit de promoția noastră?

Nu, ce promoție, doar nu aveți afișe pe stradă cu reclamă la asasinate la comandă.

Așa este, nu ne lasă primăria. Așadar promoția noastră este trei la preț de două. Plătești contractul pentru două asasinate și primești trei.

Cum trei?

Deh, concurența, criza, știți cum e, trebuie să vii cu ceva. Deci m-am uitat peste contractul dumneavoastră, este vorba despre Matache Grigore, unchi, paznic la Fabrica de încălțăminte Lucescu și Matache G. Grigore, văr, frizer, cu scadență miine dimineață în fața blocului, mitraliere. O să primiți și filmulețul și înștiințarea prin sms. Acum, conform promoției,

vă rugăm să nominalizați a treia persoană.

Dar eu nu vreau să mai moară nimeni, ce treabă am?

Nu contează, promoția trebuie dusă la capăt, că am și eu șefi care mă verifică. Deci ceva dușmani, antipatii? Haideți, că e păcat să nu profitați.

Hm, hai să zicem Binladen. Să terminăm odată cu panarama asta.

Asta nu se poate, îmi cer scuze, domnul Binladen este client vechi la noi, are abonament, e ca și cum ne-am tăia singuri creanga de sub picioare.

Atunci Mircea Rednic, că și-așa ne-a făcut de ris. Să-l împuște, dă-l în mă-sa!

O secundă... Rednic Mircea... are deja două cereri, Borcea Cristian și Caba Bogdan, deci oricum e ca și făcut, nu are rost să vă consumați opțiunea cu el.

Aha. Păi, hai să facem altfel. Nu vreau trei la preț de două, vreau tot două, dar cu discount. Să zicem douăzeci la sută.

Cu tot respectul, dom' Matache, dar nu ne învățați dumneavoastră pe noi cum să facem promoțiile, că nu plătim de-a-n zdroanga director de marketing. Plus că am verificat și îi vreți morți pentru că rămîneți singurul moștenitor, deci aveți profit. De regulă bătrînii sînt profitabili, chiar ne gîndim să creștem prețul pentru peste 70 de ani. Dacă ar fi cazul unui copil bătut de un coleg și vine la noi cu alocația și cu ochiul vînat, normal că nu-i putem cere tariful întreg ca să-i cîruim colegul. Dar la dumneavoastră nu se pune problema. Hai, v-ați mai gîndit?

ⁱ Nokia ringtone.
ⁱⁱ Ton de ocupat.
ⁱⁱⁱ Nokia ringtone.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente: Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Ceseranu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias.
Caricatură: Lucian Amarii (Jup).
Grafică: Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chirută, Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu, Elena Vlădăreanu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu postal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Cît de departe

Cam câți kilometri or fi între Bruxelles și Petroșani? N-aș putea spune, dar sigur sînt prea mulți. Atît de mulți, încît, prin contaminare, pînă și drumul de la domiciliul personal pînă la secția de votare se lungește nemăsurat. „Bruxelles-ul e prea departe de Petroșani, dar și de București”, declară pentru „Cotidianul” Dorin Răduți, profesor de istorie la Liceul teoretic „Mihai Viteazul” din Petroșani. Uitîndu-ne însă la proporția în care au votat europenii la alegerile de acum câteva zile, putem spune că Bruxelles-ul e departe și de Varșovia, Paris, Bratislava și, de fapt, de tot restul Europei. În timpul ultimei legislaturi (2004-2009), în Parlamentul european s-au votat 4.000 de Legi referitoare la imigrație, legislația socială și a muncii, concurență, energie, schimbările climatice. Deși e vorba de legi care afectează, direct sau indirect, viața cetățenilor U.E., respectivii cetățeni nu știu nimic despre ele și au impresia că „acolo, la Bruxelles”, se discută chestiuni care au legătură cu Europa, și nu cu ei (ca și cum Europa ar fi un mare birou de dincolo de care privesc pe deasupra ochelarilor sute de funcționari îngîmfaiți). Sociologul olandez Abraam de Swaan denuște această distanță „vidul european”: nu există o piață a ideilor europene, discuțiile nu trec granița dintr-o țară în alta, iar discursul naționalist are grijă să sublinieze prioritatea dezbaterei la nivel național. Soluții? Crearea unui spațiu public european de discuție (cam ceea ce încearcă să facă site-urile Perlethaucher și Signansight) și mult mai buna informare a nedumeriților și a celor care ridică din umeri cînd îi întrebi de Europa. Ultimul cuvînt al Enciclopediei îi aparține de data asta Barbarei Spinelli, cu un fragment dintr-un articol publicat în „La Stampa”: „De fapt, Europa e foarte aproape de noi: ea reprezintă cel puțin jumătate din existența noastră. De-a lungul deceniilor, ne-a transformat încet-încet naționalitatea, astfel încît aceasta nu mai e unică. (...) Sîntem deja cetățeni cu identități multiple, nu datorită apartenenței la o ideologie anume, ci pentru că trăim într-o realitate dublă sau chiar triplă (națională și cosmopolit-europeană)”. Explicați-i însă românului că nu e doar român și vedeți ce-o să vă spună.

ISSN 1584-8272

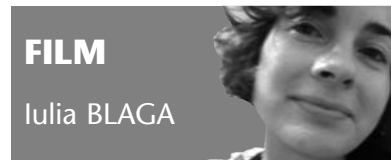

9 771584 827000 232

Mai există oameni cu simțul umorului

FILM

Iulia BLAGA

Printre premierele ultimei perioade s-a strecurat, lucru rar, o comedie foarte bună. În original îi spune *My Life in Ruins* – pentru că acțiunea se petrece printre ruinele „încărcate de istorie” ale Greciei și pentru că eroina, de meserie ghid turistic, e într-un moment în care crede că viața ei e făcută praf. (Și chiar spune din off că viața ei amoroasă e o ruină antică.)

Filmul îi are printre producătorii executivi pe Rita Wilson, care nu e doar soția lui Tom Hanks, ci și pe jumătate grecoaică. Ea a fost co-producător și la *My Big Fat Greek Wedding* (2002), o altă comedie cu neașteptat succes de public. În cazul de față, scenariul exploatează cu entuziasm și lipsă de malițiozitate atît marotele turistului străin despre Grecia, cît și părerea grecilor despre turiștii străini, precum și părerea grecilor despre propria

Sejur cu surprize/My Life in Ruins. Regia: Donald Petrie. Cu: Nia Vardalos, Richard Dreyfuss, Alexis Georgoulis, Alistair McGowan, Harland Williams

lor țară. De pildă, într-un acces de sinceritate cauzat nu doar de nefericirea personală, dar și de faptul că liftul de la hotel s-a stricat și recepționistul n-are chef să-l repare pentru că se uită la *Zorba grecul*, eroina dă drumul unei cascade de invective care s-ar rezuma așa: grecul dansează pentru că i-e lene să pună osul. Ne sună cunoscut?

Dacă grecii au inventat filosofia, dar și somnul de după-amiază, regizorul Donald Petrie are grijă să nu jignească toți umorile celor care i-au permis să filmeze în Grecia. Filmul e tot atît de rău cu grecii pe cît e cu celelalte nații, dar are grijă să se dezvolte în așa fel încît, odată ce eroina se îndrăgostește și se mai detensionează, și oamenii din jur – greci, canadieni sau americani – devin mai

simpatici. Filmul are o intrigă simplă, dar eficientă, replici hazoase, umor în cascadă și romantism cu lingurița. Actorii sînt haiosi, în frunte cu Nia Vardalos care face echipă bună și cu virilul șofer de autocar (Alexis Georgoulis) și cu inițial enervantul turist (interpretat de un Richard Dreyfuss mult mai empatic și mai simpatic decît în ultimile sale apariții). Singura problemă e titlul românesc. Ceva mai plat decît *Sejur cu surprize* nu cred că se putea. Sau, mai știți?

Animăție cu viermi

În schimb, *Sunshine Barry și Trupa Disco* te plictisește din primele trei minute. Probabil că trebuie să nu fi văzut nici un desen animat la viața ta ca să descoperi ceva

nou și frumos în povestea viermelui Barry care vrea să-și depășească condiția înființînd o trupă disco și care, firește, trebuie să cucerească și inima unei rîme care inițial nu vede cît de special e. Singura noutate a acestui film, care arată sărăcăcios și lipsit de strălucire și ale cărui voci sînt la fel de fals entuziaste precum cele ale actorilor români de pe Cartoon Network, o reprezintă, dacă nu mă înșel, faptul că e prima animație daneză care ajunge pe ecranele din România. În rest, nu vă obosiți nici măcar pentru acordurile disco. Păstrați-vă pentru *Up*.

Sunshine Barry și Trupa Disco/Sunshine Barry and the Disco Worms/Disco ormene, de Thomas Borch Nielsen. Voci: David Bateson, Heather Carino, Helle Dolleris, Frank Lenart

Sindromul vulturului care își ia un șut în fund în înaltul cerului

M-a sunat un prieten cu glas răvășit, care abia își putea lega cuvintele: „Băă, să vezi ce-am pățit... Incredibil... nu se poa... cum se poate așa ceva?”. Omul era indignat de-a dreptul. A început să-mi povestească cum a aplicat el la o bursă de-o lună în străinătate – moment în care mi-am și dat seama de finalul povestirii –, ce subiect, ce recomandări, ce CV, ce experiență beton avea el în domeniul respectiv. „Bun, îi spun eu rîzînd și întrerupîndu-l, și n-ai primit bursa.” „Da. Cum e posibil așa ceva? Tu

știi cine-s ăia care-au luat-o?!... Băi, și-au fost șaișpe burse. Nu-mi păsa cine și pe ce motive merge, dar să-mi fi dat și mie una, că eu nu mă duceam să mă pozez pe fundalul unor obiective turistice și să încropesc un eseu de trei pagini prin care să-mi justific bursa. Lucrez la subiectul ăsta de ani de zile și chiar aveam nevoie de acces la niște cărți vechi, care nu pot fi găsite decît în bibliotecile de acolo.” Vă rog să mă credeți pe cuvînt că nu există zece oameni în România care ar putea fi mai

îndreptății să vorbească pe domeniul de competență al prietenului meu, unul cît se poate de respectabil pentru cultura noastră. Și cu toate acestea, n-a primit bursa. Dacă mă miră ceva cu adevărat la povestea asta e naivitatea prietenului meu, care, la vîrsta lui, în ciuda nenumăratelor cazuri asemănătoare întîmplă în România, încă mai poate fi surprins. Cu atît mai mult cu cît, cu ani în urmă, se amuza teribil despre cum denușeam eu acest gen de naivitate: „sindromul

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

vulturului care își ia un șut în fund în înaltul cerului”. Adică se întîmplă cam așa: Ești vultur ajuns la maturitate, stăpînești toate tehnicile de zbor, execuți looping-uri cu măiestrie, plutești relaxat în înaltul cerului, atît de sus încît nici măcar ochii tăi vulturesți nu mai bat pînă la pămînt... Ești vultur zen, te bucuri de frumusețea zborului, nu te mai gîndești la nimic, cu atît mai puțin la ceva rău care poate să ți se întîmple... Și deodată, din

senin, îți iei un șut în fund. Nici nu știi cine, nici de ce, nici cum ți-l trage. Ei bine, de sindromul ăsta ajung să suferă măcar o dată mai toți oamenii competenți din țara noastră, indiferent de domeniul în care activează. Și încă vor mai suferi, dacă nu cumva vor cădea la pat din cauza asta, pînă nu vor înțelege o regulă simplă: În spațiul aerian al României pe orice vultur îl pîndește un șut în fund, la orice oră, oricît de sus ar zbura în înaltul cerului.